

8 § Vissa sjukförsäkrings- och pensionsfrågor, m.m.

Föredrogs

socialförsäkringsutskottets betänkande 2007/08:SfU3

Vissa sjukförsäkrings- och pensionsfrågor, m.m. (prop. 2006/07:117 och framst. 2006/07:RR2).

Anf. 75 KURT KVARNSTRÖM (s):

Herr talman! Det ärende som ska behandlas är regeringens proposition om vissa sjukförsäkrings- och pensionsfrågor. Alliansregeringens förslag är att det i sjuklönelagen ska införas en bestämmelse som ger arbetsgivaren rätt att begära att en arbetstagare ska lämna intyg från läkare eller tandläkare för att styrka en nedsättning av arbetsförmågan från den första sjukdagen i sjuklöneperioden. Arbetsgivarens begäran ska vara skriftlig. Underlåter arbetstagaren utan godtagbart skäl att lämna ett sådant här intyg till arbetsgivaren är arbetsgivaren inte skyldig att betala ut någon sjuklön under den del av sjuklöneperioden som man saknar intyg.

När det gäller vem som ska betala patientavgiften i samband med de här läkarintygen är man mer tveksam, och man säger från regeringens sida i förslaget att det här är en fråga som bör avgöras av arbetsmarknadens parter.

Enligt regeringens mening är det dock rimligt, säger man, att arbetsgivaren betalar patientavgiften, särskilt i de fall där arbetsgivaren har speciella önskemål och gärna vill anvisa till en särskild läkare.

De här reglerna ska träda i kraft den 1 januari.

Vidare föreslår man från den borgerliga alliansen att Försäkringskassans socialförsäkringsnämnder ska avvecklas. Beslut i ärenden som tidigare har avgjorts av socialförsäkringsnämnden ska i stället fattas av en tjänsteman hos Försäkringskassan.

Herr talman! Det stora problemet är långtidssjukskrivningarna. Det vet den borgerliga regeringen, och det vet vi i oppositionen. Det är i förslaget till åtgärder vi skiljer oss åt. Den borgerliga regeringen arbetar med sänkta ersättningsnivåer, obarmhärtiga tidsregler och andra för den enskilda människan kännbara åtgärder – som om den sjuke skulle bli friskare av att bli fattigare.

Vi tror på att stötta och stödja människor tillbaka i arbete – ett flexibelt, personligt inriktat arbete där människors förmåga tas till vara och där hinder i form av till exempel behov av hjälpmedel eller begränsningar i kompetens eller arbetskapacitet inte får stå i vägen.

Vad är det då för människosyn som styr den borgerliga regeringen? Ser man inte den sjuke som kämpar för att komma tillbaka efter en stroke, en cancer eller ett allvarligt sjukdomstillstånd? Tror man att de sjuka är lata och arbetsskygga och ska tvingas tillbaka till arbete med byråkrati och sänkta ersättningsnivåer?

I förslaget om läkarintyg från första dagen syns människosynen tydligt. Det motiveras med misstanke om missbruk och felaktigt utnyttjande av rätten till sjuklön. Därför ska alla åläggas skyldigheten att skaffa läkarintyg från första dagen.

Vi tror inte att alla arbetsgivare kommer att missbruka en sådan här rättighet, men vi vet att några säkert kommer att göra det. Och ibland kommer det inte att finnas en stark facklig organisation som arbetar emot och hindrar den här utvecklingen.

Vad kommer då att hända på våra vårdcentraler? Ja, de har redan i dag en tung arbetsbörda. Vilka arbetsuppgifter ska man ta bort för att kunna utföra ytterligare en arbetsuppgift? Det blir minskad tillgänglighet för att fylla i läkarintyg. Då kan man fråga sig: Är det en svårt sjuk som ska få vänta längre på att få komma till vården, eller är det en äldre människa som är i behov av ett hembesök som blir utan sitt hembesök?

I stället för att läkarna tar emot patienter blir verkligheten den att de patienter som verkligen behöver träffa läkare får en begränsad tid. Det kommer att ta tid för läkarna att skriva de här läkarintygen.

Förslaget till sjukintyg från första dagen försämrar helt eller delvis sjukvårdens kvalitet. Vi tycker att det är en felanvändning av tillgängliga läkarresurser. Det är ju bara de som har rätt att skriva de här läkarintygen.

Vi tror också att det här, om det genomförs, bara skapar en onödig byråkrati. Det motverkar att sjukvårdsresurserna används till nytta för dem som är sjuka och för att arbeta med att få ned sjukohälsotalen.

Första dagen berättigar inte till någon ersättning. Förutom löneavdraget kan den sjuke få ytterligare en kostnad i form av patientavgiften i samband med läkarbesöket och sjukintyget. Vad händer om den anställde inte får fram sitt läkarintyg, om det finns en otillräcklig vård där man inte har möjlighet att ta emot patienten? Vi tycker att det är oacceptabelt att arbetsgivaren i den situationen kan vägra att betala ut sjuklön, och den anställde borde få sin ersättning. Men på den punkten ger inte regeringen något förslag eller något besked om hur frågan ska lösas.

Risken är stor att fler arbetsgivare av ren slentrian kräver läkarintyg från första dagen. Det innebär att man jagar upp människor med influensa, magsjuka och snuva ur sjuksängen som då får bege sig till vårdcentralen när de egentligen behöver vila för att tillfriskna. Vi tycker att det är väldigt oklokt.

I stället för att lägga resurser på läkarintyg från första dagen bör insatser göras för att minska den långa sjukfrånvaron.

Utskottets borgerliga allians vill inte ha en uppföljning av beslutet om läkarintyg från första dagen. Man vill inte ens ha en konsekvensanalys på den föreslagna åtgärden. Att göra en konsekvensanalys vore en rimlig begäran. Vågar man från alliansen inte utvärdera sitt beslut?

Herr talman! Försäkringskassans verksamhet har redan i dag fått en stor negativ uppmärksamhet på grund av stora besparingar och sämre tillgänglighet för medborgare och försäkrade. Försäkringskassan som arbetsplats har redan tillräckligt med prövningar framför sig. Då tycker vi att det är märkligt att regeringen driver igenom sitt tidigare avskaffande av försäkringsdelegationerna men nu också av de socialförsäkringsnämnder som finns.

Riksdagens partier har tidigare haft en bred enighet om att det är ett stort värde i att det finns ett förtroendemannainflytande i fråga om socialförsäkringarna. Nu ska de förtroendevaldas medverkan avvecklas med ett enda klubbslag, när förtroendemannamedverkan i stället borde utvecklas, som vi tycker.

Socialförsäkringarna har stora utmaningar framför sig de kommande åren, och det behövs garantier för demokratisk förankring och medborgerlig insyn. En levande socialförsäkring måste utvecklas och förmodligen också förändras.

Vi tycker att det är anmärkningsvärt att regeringen inte inser det demokratiska och legitimitetsskapande värdet av att ha en socialförsäkring med möjlighet till insyn och medborgarförankring. Att stärka rättssäkerheten var en viktig anledning till inrättandet av socialförsäkringsnämnderna. De fattar beslut med betydelse för den enskildes trygghet och

försörjning men också för samhällsekonomin. Besluten inrymmer ofta betydande inslag av skälighetsbedömningar.

De förtroendevalda kan också förankra socialförsäkringens olika delar när det gäller medborgarkontakterna i olika medborgargrupper, fackliga organisationer, arbetsgivarorganisationer, kommuner och landsting. Vi socialdemokrater vill värna medborgarnas insyn och det fortsatta förtroendemännainflytandet i socialförsäkringsadministrationen.

Om förslaget ändå genomförs bör regeringen återkomma till riksdagen med en uppföljning och en konsekvensanalys med anledning av socialförsäkringsnämndernas nedläggning. Men också på den punkten avstyrker den borgerliga utskottsmajoriteten vårt förslag.

Herr talman! Vi socialdemokrater har tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet reserverat oss mot flera av de här förslagen, men jag väljer att yrka bifall till reservationerna 1, 2, 3, 4 och 5.

I detta anförande instämde Magdalena Streijffert, Tomas Eneroth, Matilda Ernkrans, Jasenko Omanovic och Ronny Olander (alla s).

Anf. 76 LISELOTTE OLSSON (v):

Herr talman! Vi ska i dag diskutera ett betänkande med namnet *Vissa sjukförsäkrings- och pensionsfrågor, m.m.* Som vi kan höra av namnet är det en hel del smått och gott som ryms i det här betänkandet. Jag kommer dock att uppehålla mig vid några få av förslagen, de förslag som har en tydlig högvinkling, som vi har blivit vana vid när vi diskuterar socialförsäkringsfrågor numera.

Förslaget om rätten att begära sjukintyg från första dagen är det tunga förslaget i det här betänkandet. Det innebär att arbetsgivaren kommer att få laglig rätt att begära intyg från första dagen vid sjukskrivning. Jag och Vänsterpartiet menar att förslaget är huvudlöst av flera skäl. Jag ska senare berätta varför jag tycker så.

Det här förslaget ska ses som ett ytterligare bevis på att högerregeringen blivit nästan fartblind när det gäller den så kallade kampen mot bidragsfusket. Förslaget om sjukintyg från första dagen bidrar till att misstänkliggöra människor, inte till att göra människor friskare eller mer arbetsföra.

Om man som anställd inte kan bevisa att sjukdomen leder till nedsatt arbetsförmåga redan första dagen behöver arbetsgivaren inte betala sjuklön. Med tanke på att den första dagen är en karensdag då den sjuke inte får någon ersättning ter sig förslaget än märkligare. Man begär att arbetstagaren på egen bekostnad ska skaffa ett intyg som bevis på att hon varit sjuk den dag hon själv betalat för. Hör ni inte hur orimligt det låter?

Jag tänker berätta hur det här förslaget kan slå i verkligheten. I mitt hemlän, Västerbotten, har vi långa avstånd till det mesta men i synnerhet till samhällsservice, kan jag säga. Att ha fem mil till en vårdcentral är inte speciellt ovanligt.

Tänk dig att du vaknar en morgon med maginfluensa! Det är ett tillstånd som går över ganska snabbt, men det är väldigt jobbigt när det pågår. Trots att du har svårt att över huvudet stå på benen tar du dig till en telefon för att beställa tid hos en läkare för att du ska få det här omtalade intyget. Efter lång väntan kommer du fram. Hur troligt är det då att det finns en ledig tid samma dag? Men vi säger att du har tur; det finns en tid. Då återstår nästa problem. Hur tar du dig till vårdcentralen när dagens enda buss har gått och du inte har någon bil tillgänglig?

Det är, som sagt, ett besök i den verklighet som jag tyvärr tror kommer att drabba väldigt många människor. Det är en verklighet som högersidan nog inte vet så mycket om.

Hade det inte varit bättre om den här magsjuka personen hade fått ligga kvar i sängen, vila och bli frisk och kanske vara tillbaka på jobbet mycket snabbare?

En sådan här lagstiftning riskerar dessutom att pressa sjukvården att ägna tid åt att skriva intyg om maginfluensor och förkylningar i stället för att de gemensamma resurserna används för att komma till rätta med långtidssjukskrivningar och för att möta människors verkliga vårdbehov.

Jag hörde dessutom i går på de regionala nyheterna att Västerbottens landsting inte längre tar emot människor med förkylningar, utan man hänvisar till telefonrådgivning och egenvård. Hur kommer det att gå ihop med intyg från första dagen?

Sjukvården ska inte betraktas som vilken serviceorganisation som helst, och resurserna inom sjukvården är begränsade. Det finns redan i dag tillgänglighetsproblem inom den svenska sjukvården. Det förslag som regeringen har lagt fram kommer att tvinga vården att lägga resurser på att hantera enklare krämpor och att skriva intyg för enklare åkommor. Det i sin tur kommer att innebära en förskjutning av vad som prioriteras. Mindre kraft kommer att läggas på att behandla långvariga och komplicerade sjukdomar. Förslaget vi debatterar i dag kommer att späda på denna snedvridning.

Frågan om vem som ska betala patientavgiften lämnar regeringen obesvarad, men en inte alltför kvalificerad gissning är att det kommer att bli den enskilde löntagaren som får stå för kostnaden. Vad som gäller för de fackförbund som har förstadagsintyget inskrivet i avtal är att kostnaden för intyget regleras i det här avtalet och att det är arbetsgivaren som står för kostnaden. Jag undrar varför ingenting om det står i det här lagförslaget.

Jag yrkar bifall till reservation 1.

Regeringen har föreslagit att socialförsäkringsnämnderna ska avskaffas. Jag tror att vi alla kan bakgrunden till att vi har socialförsäkringsnämnder och att vi kommer ihåg hur diskussionen gick när Försäkringskassan förstatligades. Jag ska ändå dra det lite kort för att friska upp ert minne.

När riskdagen beslutade om förstatligandet framhölls vikten av ett fortsatt förtroendemännainflytande i socialförsäkringarna. Den nya formen för det blev försäkringsdelegationer i varje län – det var något som riksdagen avskaffade i fjol – och socialförsäkringsnämnderna, som man just nu håller på att avskaffa.

I Jan Rydhs utredning, som jag tror att vi alla kommer ihåg, där förslaget om den nuvarande försäkringskasseorganisationen lades fram och diskuterades sades det tydligt att förtroendevalda i den här organisationen skulle ses dels som viktiga komplement till tjänstemännens kunskap och kompetens, dels som betydelsefulla inslag för att trygga medborgarnas insyn och inflytande i det svenska välfärdssystemet. Utredningen pekade på att en myndighet som hanterar en så stor del av landets välfärdssystem också bör ha medborgarinsyn genom förtroendevalda organ. Det var då också riksdagens mening, och det var en grundförutsättning för själva genomförandet av sammanslagningen till en myndighet. Jag menar att regeringen i och med det här förslaget i grunden har ändrat på förutsättningarna och spelreglerna. Att avskaffa socialförsäkringsnämnderna innebär att den folkliga förankringen i socialförsäkringen och det lokala medborgarinflytandet helt går förlorade.

Genom socialförsäkringsnämnderna försäkrades ett hänsynstagande till en viss lokal kännedom – det var det som var argumentet då man skaffade de här nämnderna – och en facklig förankring. I de här nämnderna hade även arbetsgivarorganisationen möjlighet att delta, vilket man tyvärr inte utnyttjade så ofta.

Jag anser att tanken bakom socialförsäkringsnämnderna fortfarande bör hålla. Det är för Vänsterpartiet en prioriterad fråga att värna medborgarinflytandet i socialförsäkringen, och socialförsäkringsnämnden utgör i det avseendet en central del i socialförsäkringens administration. Jag yrkar därför bifall till reservation 3.

Anf. 77 GUNVOR G ERICSON (mp):

Herr talman! En del av de förslag som regeringen lägger fram i propositionen anser Miljöpartiet är bra. Det gäller till exempel bestämmelserna om revision i samordningsförbund, att det ändras och blir mer praktiskt.

I dagsläget kan det vara ett stort antal revisorer i ett samordningsförbund som har många medlemmar som i stort sett alla har utsett sina egna revisorer. Men med det nya förslaget kan till exempel kommun och landsting gå ihop om gemensamma revisorer. I mitt hemlän, Södermanland, var det vid något tillfälle 22 revisorer i vårt samordningsförbund, vilket inte är rimligt.

Men i huvudfrågorna i propositionen – det gäller alltså läkarintyg från första dagen och nedläggning av socialförsäkringsnämnderna – har Miljöpartiet en helt annan uppfattning än regeringen.

Självklart står jag bakom samtliga Miljöpartiets reservationer i betänkandet, men för att vinna tid yrkar jag bifall endast till reservation 2. Nog borde väl samtliga partier vara för en uppföljning av hur lagändringen i fråga om läkarintyg från första dagen slår.

Övergripande anser vi att regeringen begår ett misstag i sin iver att strama upp socialförsäkringsreglerna. Hårdare tag riskerar att drabba den enskilde så att försäkringen missar sitt mål. Vi vill att den ska vara en hjälp, att människor ska kunna försörja sig själva. Vi hörde på hearingen i går att man i Kanada och USA nu har fått fram siffror som pekar på att sjuknärvaron kanske till och med orsakar större produktionsbortfall än sjukfrånvaron. Miljöpartiet anser att riskdagen ska avslå förslaget om att införa rätt för arbetsgivare att kräva sjukintyg från första dagen. Det behövs egentligen inget nytt lagförslag därför att arbetsgivarna har redan i dag en möjlighet att begära sjukintyg från första dagen när de anser att det är nödvändigt. Många har möjligheten via kollektivavtal, men även andra kan göra en framställan om läkarintygsföreläggande från första dagen hos Försäkringskassan om de anser att behov finns.

Redan där går det att få till det om behovet finns. Frågan är om regeringens egentliga syfte är att slå hårt mot arbetstagare och fackföreningar.

Att lagreglera ytterligare minskar inte sjukfrånvaron. Förutom att det andas misstro mot individen kommer det att få till följd ett ökat tryck på vårdcentraler och privata mottagningar som finansieras av landstingen. De är redan hårt pressade.

Dessutom rimmar det illa med den av riksdagen beslutade prioriteringsordningen för hälso- och sjukvården som tydligt anger att vård ska ges efter behov där de svårast sjuka kommer först.

För människor med snäv ekonomi är även kostnaden för läkarbesök en påtaglig kostnad. Försäkringskassan kan ålägga en arbetstagare att lämna läkarintyg för att styrka nedsättning av arbetsförmågan. Dessa möjligheter räcker, menar vi. Det är väl inte så att regeringen vill att företagshälsovården, som nu ska få möjlighet att bli förstalinjens sjukvård, ska ägna sig åt att skriva sjukintyg. Det var väl inte det ni tänkte.

Ohälsosituationen i Sverige med ett allt högre tempo på arbetsplatserna och hög sjukfrånvaro löses inte genom att man piskar i socialförsäkringarna. Det leder snarare till en ekonomisk

stress som späder på den ojämlika hälsoutvecklingen i Sverige och därmed faktiskt en försämrad folkhälsa.

Vi anser att det i stället behövs ett förebyggande synsätt. Att ha kul på jobbet och att känna sig delaktig är friskfaktorer. Insatser ska fokusera på att främja hälsa i stället för att vänta tills ohälsa och sjukdom manifesteras. Individerna ska ges mer makt och inflytande över sin situation. Det tycker Miljöpartiet är betydligt viktigare än att kräva sjukintyg från första dagen.

Många remissinstanser har framfört kritik mot regeringens förslag att avveckla socialförsäkringsnämnderna. Man lyfter bland annat fram att det är viktigt att förtroendevalda deltar i vissa beslut.

Regeringen avfärdar kritiken med att besluten ska fattas korrekt och på så kort tid som möjligt. Det är självklart att besluten ska vara korrekta och att ärenden inte ska dra ut på tiden. Men när förtroendevalda finns med i beslutsprocessen tillförs en dimension som anställda expertfunktioner inte kan ha. De förtroendevalda har primärt en kontrollerande funktion gentemot förvaltningens hantering av enskilda ärenden.

Utredaren i den så kallade ANSA-utredningen skriver: I en situation då det finns tryck på organisationen att producera beslut kan en beslutsfunktion med lekmän fungera som en återhållande kraft som ser till att dessa krav inte får konsekvenser på rättssäkerheten. I skälen för regeringens förslag tas frågan om ansvar för verksamhetens resultat upp. Man menar att man måste kunna utkräva ansvar från myndighetens ledning och ansvar för hela verksamheten inklusive beslutsfattandet och att socialförsäkringsnämnderna skulle vara ett hinder för detta. Det är ett argument som utgår från byråkrattapparaten i stället för att den enskilda människan eller medborgarna skulle kunna ha något att tillföra i Myndighets-Sverige. Vi motsätter oss starkt detta synsätt.

När det gäller försäkring mot vissa semesterlönekostnader som också finns med i betänkandet har lagen utnyttjats i mycket begränsad omfattning och uppenbarligen inte underlättat på det sätt som det var tänkt. Miljöpartiet anser att det är angeläget att samhället skapar bra förutsättningar för att människor i större utsträckning ska våga ta steget från anställning till eget företagande. Miljöpartiet anser att regeringen bör utreda frågan om vilka förenklingar inom socialförsäkrings- och pensionsområdet som kan vara angelägna för småföretagare och återkomma med förslag till riksdagen.

Även om ni kanske inte tar till er det nu kan vi hoppas att det kommer senare.

Till slut vill jag säga något om försäkringsläkarens bedömning. Det är rimligt att ta bort den tvingande regeln att försäkringsläkare ska göra en bedömning innan beslut om medicinsk utredning kan tas. I praktiken får det betydelsen att handläggaren på Försäkringskassan direkt kan besluta om en medicinsk utredning. Det finns många situationer där enskilda har en annan uppfattning – uttalad eller outtalad – än vad handläggaren på Försäkringskassan har. Det finns situationer då man anser att man har en arbetsförmåga men ändå erbjuds sjuk- och aktivitetsersättning. Jag har haft samtal med flera personer som har berättat för mig hur de har erbjudits sjuk- och aktivitetsersättning fastän de egentligen hade velat ha rehabilitering och att de bedömer att arbetsförmåga skulle kunna finnas.

Det bör därför vara rimligt att Försäkringskassan diskuterar med den enskilde hur den medicinska utredningen ska göras, vem som får uppdraget och huruvida den enskilde vill att det ska kompletteras för att ge en så nyanserad beskrivning som möjligt av personens tillstånd. Detsamma gäller även i andra situationer, till exempel vid val av rehabiliteringsinsatser, hur arbetsförmågan bäst utreds etcetera.

Vi anser att riksdagen bör återkomma med förslag på lagrum som stärker individens möjlighet att medverka i Försäkringskassans val av insatser och utredningar som berör honom eller henne.

Anf. 78 HELENA RIVIÈRE (m):

Herr talman! Sjukfrånvaron är ett stort problem för både staten, medborgarna och arbetsgivarna. Från det allmännas sida är det viktigt att sjukfrånvaron hålls nere och, i det här fallet, att sjuklönesystemet används som det är tänkt så att bara de som verkligen har skäl att vara frånvarande är det.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkande 2007/08: SfU3 och avslag på motionerna.

Betänkandet innehåller, som vi har hört, ett tiotal förslag men jag riktar in mig på de två tunga, nämligen sjukintyg från första dagen om det finns särskilda skäl och avskaffandet av socialförsäkringsnämnderna. Båda ligger väl i linje med regeringens åtgärder för att stärka arbetslinjen och minska sjukfrånvaron.

Möjligheterna att begära sjukintyg från första dagen kommer sannolikt att få samma preventiva effekt som förslaget om den utökade kontrollen av tillfällig föräldrapenning fick.

Det inträffade ett märkligt tillfrisknande bland barn när Försäkringskassan gjorde uppföljningar av anmälningarna och ökade kontrollen och begärde intyg.

Sjuklönesystemet ska naturligtvis användas enligt intentionerna. Arbetsgivarna har merkostnader för vikarier och för ändrad arbetsplanering. De behöver kunna skydda sig mot grundlös frånvaro.

Arbetsgivarna bedriver faktiskt näringsverksamhet förutom att de betalar lönerna. Det verkar finnas skäl att påpeka det. Ett arbete är inte bara en omväg till lönen, som Vänsterpartiet tycks tro. Vänstern formulerar det som att en anställd blir av med ersättningen om det inte finns intyg från första dagen. Ersättning är annars vad vi talar om i socialförsäkringarna. Redan i dag har många arbetsgivare rätt att kräva intyg från första dagen via kollektivavtal – många men inte alla, det är den springande punkten. Alla arbetsgivare bör ha den rätten. Det är en rättvisefråga. Samma regler bör gälla för alla.

Jag går sedan över till att tala om socialförsäkringsnämnderna. Motivet för regeringen att avveckla socialförsäkringsnämnderna är saklighet, att göra Försäkringskassans beslut rättssäkra och lika över hela landet. De ärenden som det handlar om är, som vi vet, sådana som gäller sjuk- och aktivitetsersättning, handikappersättning, assistansersättning, vårdbidrag och livränta.

De förtroendevalda har ofta fattat beslut på svaga grunder. De har haft 30–40 ärenden per gång. Och ANSA-utredningen, som Gunvor G Ericson nämnde, nämner att det inte fanns några krav på professionell försäkrings- och förvaltningsteknisk kunskap. Det betydde att alla möjliga ovidkommande skäl och subjektiva faktorer fördes in i bedömningen av det som borde bedömas utifrån strikt förvaltningsmässiga och försäkringsmässiga kriterier.

De förtroendevalda skulle bidra med kunskaper om förhållandena på den lokala och regionala arbetsmarknaden. De antogs kunna "komplettera socialförsäkringens regler och praxis" med den kunskapen, och de ansågs kunna väga samman "omständigheter" i beslutsärendena.

Det medicinska underlaget kom från Försäkringskassan. Besluten expedierades sedan, utan närmare överväganden, enligt lagar och regler och den praxis som gällde. Det är motsägelsefullt. Lagar och regler fördes liksom åt sidan av en beviljande praxis. Praxis var att ge människor sjuk- och aktivitetsersättning och att följa praxis var att skicka ut människor i sjuk- och aktivitetsersättning.

Varför gjordes över huvud taget frågan om sjuk- och aktivitetsersättning, som handlar om varaktig oförmåga till arbete på grund av sjukdom, till en facklig och politisk fråga grundad på kunskaper om läget på arbetsmarknaden? Vad hade facket med fördelningen av offentliga medel i socialförsäkringssystemet att göra? Oppositionen talar om insyn – medborgarnas insyn och inflytande. Men spåren förskräcker.

Län med socialdemokratisk och facklig majoritet i socialförsäkringsnämnderna sammanfaller med kartan över Bidrags-Sverige. Det handlar om Norrbotten, Jämtland, Gävleborg, Västerbotten, Västernorrland, Värmland, Örebro, Blekinge och Dalarna.

Anf. 79 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Det är mycket som man kan ha synpunkter på i detta sammanhang utifrån Helena Rivières påståenden. Jag skulle vilja ställa en fråga med anledning av den första punkten som gäller läkarintyg från första dagen. Vilka utgångspunkter har Helena Rivière när hon påstår att sjuklönelagen inte används som den är tänkt? Vad är det som inte används som det är tänkt?

Jag har ytterligare en fråga. I dag finns väl alla möjligheter att begära sjukintyg tidigt under sjukperioden? Är det inte så att denna möjlighet redan finns för alla arbetsgivare?

När det gäller de förtroendevaldas medverkan i socialförsäkringsnämnderna blir jag nästan häpen över det som jag får höra från Helena Rivière. Det är väl ändå så att de flesta av de beslut som tas i socialförsäkringsnämnderna i ganska stor utsträckning grundas på de intyg och underlag som läkarna skrivit? Jag har själv suttit i flera socialförsäkringsnämnder och även i pensionsdelegationer och ifrågasatt mycket av detta. Men sedan har det rättsligt prövats i nästa instans där den enskilde kanske också har fått rätt att få sin ersättning. Kunskapen från arbetslivet är väl väldigt viktig för att man ska kunna göra en bedömning av arbetsförmågan? Därför blir jag väldigt förvånad över diskussionen om den arbetsförmåga som ändå måste finnas som grund och Helena Rivières slutsatser på denna punkt.

Anf. 80 HELENA RIVIÈRE (m) replik:

Herr talman! När det gäller intentionerna i sjuklönesystemet säger jag bara att sjuklönesystemet ska användas enligt intentionerna.

Det som facket invänder mot är upprepad sjukfrånvaro, missbruksproblem och misstanke om frånvaro av andra orsaker än sjukdom. Det är misstanke om frånvaron är någon form av missnöje eller protest. Det är alltså de skäl som facket åberopar. Om dessa skäl duger åt facket duger de nog åt oss också. Facket anger också vad det är för sjukdom, något som Arbetsgivarverket också vill ha. Det är ett krav som går att förstå med tanke på att rehabiliteringsansvaret fortfarande ligger på arbetsgivaren. Det är alldeles riktigt att möjligheterna redan finns genom Försäkringskassan. Det är oklart i hur många fall som arbetsgivarna har använt sig av möjligheten att gå via Försäkringskassan. Men det är ingenting som talar mot att ett bra system utvidgas till att gälla alla.

Anf. 81 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Det är naturligtvis så att denna möjlighet finns i dag. Jag förstår därför inte varifrån de fackliga argumenten kommer i detta sammanhang. Vi befinner oss i en situation då vi faktiskt ska lagstifta om en rättighet för bara en part att begära ett intyg. Från samhällets utgångspunkt, med en försäkringskassa som ändå hanterar dessa frågor i dag och

har den lagliga möjligheten att hantera dessa frågor, borde det vara den väg som samhället ska jobba på för att ha en balans i dessa frågor gentemot den enskilde. Det är en mycket märklig argumentation som jag får höra på denna punkt. Jag har väldigt svårt att ställa upp på den. Jag tycker inte att den hör hemma här. Här måste man se det också från den enskildes synpunkt. Detta handlar helt enkelt bara om att misstänkliggöra den enskilde. När det gäller socialförsäkringsnämnderna fick jag ingen kommentar alls i fråga om kompletteringen från arbetsmarknaden och den bedömning som har varit så viktig att föra in i sammanhanget, att förtroendevalda, både från arbetsgivarsidan och från de fackliga organisationerna, finns med vid de överväganden och bedömningar som görs. I fråga om flera av de försäkringar som vi har i dag finns det ett mått av skälighetsbedömning. I förlängningen finns det också en juridisk prövning. Jag har svårt att förstå att man så att säga utan någon grund beslutar om olika typer av ersättningar. En av de viktiga faktorerna som jag ser i detta är att läkarna har skrivit sina intyg, och jag har svårt att förstå att man inte har det som en grund i väldigt många av dessa fall. Jag har väldigt svårt att få några argument över huvud taget från Helena Riviére om varför man inte ser vikten av att fler människor är engagerade i dessa viktiga frågor i vårt samhälle.

Anf. 82 HELENA RIVIÈRE (m) replik:

Fru talman! Jag säger som jag har sagt att alla fack och avtal finns kvar. Det enda som vi gör är att utvidga denna rätt till att gälla alla arbetsgivare som möjligtvis inte har några avtal. När det gäller socialförsäkringsnämnderna och detta bidrag till beslutsfattandet vill jag återkomma till vikten av att de här besluten fattas lika över hela landet. Kurt Kvarnström vet nog också att det har varit väldigt olika i bedömningen. Det jag kallar för ovidkommande hänsyn är hänsynen till arbetsmarknaden på orten och där sjuk- och aktivitetsersättning har givits av arbetsmarknadspolitiska skäl. Vi vill göra försäkringen mer försäkringsmässig.

Anf. 83 LISELOTTE OLSSON (v) replik:

Fru talman! Helena började med att säga att det förslag som vi i dag diskuterar ligger väl i linje med högerens övriga politik. Det håller jag fullständigt med om. Hon nämner också att det här ska ha en preventiv effekt. Det betyder väl att man på något sätt inte ska våga eller ha råd att vara sjuk – så tolkar jag det – och att arbetsgivaren ska ha rätt att skydda sig mot grundlös frånvaro. Bara uttrycket "grundlös frånvaro" är märkligt; det är verkligen att misstänkliggöra de sjuka. Vidare ska den här rätten gälla alla arbetsgivare. Det är tydligt vems talan du för, Helena! Jag vill i stället tala om och för de människor som blir drabbade av det som sägs i det förslag som i dag föreligger. Därför vill jag mer direkt utifrån det jag tidigare diskuterade i mitt anförande, utifrån mitt Västerbottensexempel, mer konkret fråga: Hur tror du att kravet på intyg från första dagen kommer att fungera för de människor som rent praktiskt helt enkelt inte orkar med, som inte tar sig till en vårdcentral, som inte får tid etcetera? Kommer inte de människorna att bli väldigt drabbade av det här nya förslaget?

Anf. 84 HELENA RIVIÈRE (m) replik:

Fru talman! Jag tycker att ni i onödan dramatiserar denna lilla sak. Det är därför som jag betonar att det ska vara godtagbara skäl. Godtagbart skäl är naturligtvis att en person som är

sjuk ringer upp sin arbetsgivare och säger att han eller hon är sjuk, att det ligger till si eller så. Därmed är problemet ur världen, så Västerbottensdramatiken behöver inte föreligga.

Anf. 85 LISELOTTE OLSSON (v) replik:

Fru talman! Tyvärr är nog oron inte överdriven, utan det jag talat om kommer att hända. Det är därför som jag är så kritisk mot förslaget.

Man kan titta på en del remissvar, till exempel från LO. På LO, som ändå är en väldigt stor organisation, är de också kritiska och rädda för vad det här kan komma att betyda för de människor som blir drabbade.

I förslaget står det om synnerliga skäl och om att intyg ska kunna begäras av arbetsgivaren. Det står också att intyget ska gälla både pågående sjukskrivning och kommande sjukskrivning. Som arbetsgivare kan jag alltså ha rätt att begära att få intyg för kommande sjukskrivningar ett år framåt.

Jag tror, som sagt, att det jag talat om kommer att hända på väldigt många håll. Som arbetsgivare klarar man sig och skyddar sig genom att slentrianmässigt begära intyg för ett år framåt för de sjuka personerna. Därmed är det hela ur världen för arbetsgivaren. Däremot kommer detta att betyda väldigt stora svårigheter för de sjuka.

Jag har också en liten kommentar till det du sade om socialförsäkringsnämnderna. Du menar att det man diskuterar där och att hänsynen till besluten är ovidkommande och subjektiva skäl samt att lagar och regler sätts åt sidan – allt detta är vad du själv har sagt. Jag tycker att det är oförsäamt när du i princip dumförklarar 1 300 förtroendevalda ledamöter som suttit med och som fortfarande sitter med i de här nämnderna – människor som har ett stort förtroende i sina organisationer, i sina partier och så vidare.

Anf. 86 HELENA RIVIÈRE (m) replik:

Fru talman! Jag sade att det i uppdraget för dessa nämndledamöter också fanns ett moment av praxis. Det är det som jag tycker är motsägelsefullt och som jag invänder emot. Praxis var ju att bevilja sjuk- och aktivitetsersättning. Det rimmade inte alltid så väl med de lagar och regler som styrde processen.

Du frågade tidigare om den preventiva effekten av läkarintyg från första dagen. Bara vetenskapen om att den möjligheten finns kommer att avhålla människor från att, som jag tidigare sagt, stanna hemma av missnöjesskäl, på grund av missbruksproblem eller av andra orsaker – det kan vara fråga om missnöje eller om en protest. Det är den typen av frånvaro som vi med det här förslaget eliminerar.

Anf. 87 ANDRE VICE TALMANNEN:

Innan jag släpper fram Gunvor G Ericson vill jag säga att det lite grann låter som att ni har en förtrolig dialog med varandra när ni hela tiden duar varandra. Vi har ju jargongen i riksdagen att vi nämner varandra vid namn.

Anf. 88 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Helena Rivière sade i sitt inledningsanförande att sjukfrånvaron är ett stort problem och att bara de som har skäl ska få vara borta. Men här handlar det om mer lagstiftning eller inte. Arbetsgivarna har ju nämnda möjlighet. Frågan är då hur man ser på

behovet av att jobba förebyggande. I de företag där relationen mellan arbetsgivare och arbetstagare är god och där relationerna till facket fungerar kan man lösa det här praktiskt. Om det inte finns kollektivavtal har man från Försäkringskassan möjlighet att begära ett intyg från första dagen.

Varför vill man då ha mer av lagstiftning? I nästan alla andra sammanhang vill ju Moderaterna ha mindre av lagstiftning. I stället vill man förhandla eller lösa saker på annat sätt. Varför vill man då just här ha mer av lagstiftning?

Vore det i så fall inte bättre att informera arbetsgivarna om att de faktiskt har nämnda möjlighet och att samtidigt passa på att informera om det ansvar som arbetsgivare har när det gäller rehabilitering? De signaler som nu sänts från den moderata regeringen är snarare att vissa arbetsgivare inte längre tror att de har något ansvar eftersom de inte längre behöver skicka in en plan för rehabilitering.

Handlar politiken när det gäller socialförsäkringsnämnderna om Moderaternas syn på förtroendevalda totalt sett? Är det vad som här framförs?

Anf. 89 HELENA RIVIÈRE (m) replik:

Fru talman! Det är väldigt bra när arbetsgivare har en förtroendefull relation till sina anställda. Det är utmärkt, för då kan sjukfrånvaro förhindras innan den ens uppstår så att säga.

När det gäller den lag som vi nu föreslår säger Gunvor G Ericson att det är avtal som gäller. Men avtalen fortsätter att gälla på många stora områden. Vi kompletterar med en lag för de små företag som inte har avtal därför att vi vill att det ska vara lika möjligheter.

Jag gav en bild av utvecklingen av sjuk- och aktivitetsersättningen i landet. Det är svårt att förklara att det geografiskt skulle vara en sådan skillnad mellan olika områden i Sverige om det inte fanns hänsyn av annan art än förvaltningsteknisk och försäkringsmässig skillnad. Tillväxt-Sverige – Jönköpings, Kronobergs, Stockholms och Hallands län – har lägsta ohälsotal och lägst antal arbetslösa. Jag kan inte komma ifrån att det avspeglar en bild av hur ledamöterna i socialförsäkringsnämnderna har låtit andra hänsyn än de reella spela in.

Anf. 90 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Det som Helena Rivière för fram är mycket anmärkningsvärt och till och med oförskämt. Det skulle alltså vara ledamöterna som ändrar handläggarnas förslag till beslut, och det är därför som det ser ut som så i landet. Det är inte alls så att ledamöterna i varje fall ändrar förslag till beslut utifrån vad handläggarna har lagt fram. Så enkelt är det inte.

Nej, det jag hör Helena Rivière säga är att politikerna inte ska lägga sig i, att politikerna ska minska sitt inflytande. Det är retorik från Moderaterna som jag har hört förr. Tidigare i sitt inlägg sade Helena Rivière att det handlar om en facklig-politisk fråga. Ja, det kanske är där som skon klämmer. Där skiljer sig våra partier åt helt uppenbarligen. Vi anser att det finns ett mervärde i att man har förtroendemannainflytande.

Naturligtvis gör olika handläggare olika bedömningar, och det ska finnas en möjlighet att garantera rättssäkerhet. Precis som Kurt Kvarnström tog upp är det inte alldeles ovanligt att i ärenden som har bedömts i socialförsäkringsnämnden har ledamöterna, enskilda eller tillsammans, gått med på ett förslag om en annan ordning än den handläggaren har föreslagit. Då kan man gå upp till en annan instans och få rätt i nästa instans. Det är inte alldeles ovanligt.

Alldeles uppenbarligen kan man konstatera att här skiljer sig synen – om det är ekonomiska drivkrafter, om det är att förbättra folkhälsan eller om det är att piska människor som är det viktigaste. Där har vi uppenbarligen olika ideologisk syn. Frågan är: Vad är den egentliga orsaken till Helena Rivières grund?

Anf. 91 HELENA RIVIÈRE (m) replik:

Fru talman! Det är riktigt som Gunvor G Ericson säger att det oftast är handläggarnas utgångspunkt som leder fram till det beslut som fattas. Så kommer det att förbli också i fortsättningen. En handläggare utreder, en annan handläggare föredrar och en tredje oberoende person fattar besluten. Själva beslutsgången kommer att vara tryggad också i fortsättningen.

Jag skulle vilja tala om en hemlighet, och det är att regeringen inte har någon människofientlig syn över huvud taget. Vi är inte de hemska personer som oppositionen ofta framställer oss som. Men vi har en annan linje i våra förslag. Vi vill framför allt minska sjukfrånvaron och se till att folk kommer tillbaka från utanförskap in i arbete.

Anf. 92 SOLVEIG ZANDER (c):

Fru talman! I debatten om betänkandet om vissa sjukförsäkrings- och pensionsfrågor med mera tänker även jag självklart avhandla de två huvudområdena. Det är att begära läkarintyg från första dagen och att avskaffa socialförsäkringsnämnderna. Innan jag gör det vill jag tillstyrka förslaget i betänkandet och yrka avslag på samtliga motioner och reservationer. Jag och Centerpartiet ställer alltid människan i centrum. Det finns ingenting som ska hindra en person från möjligheten till ett livsvänligt arbetsliv. Det betyder att arbetsgivaren, och i det här sammanhanget också Försäkringskassan, inte ska ta för lättvindigt på arbetsmiljölagen och det systematiska arbetsmiljöarbetet. Då blir möjligheten att under synnerliga skäl få begära sjukintyg från första dagen ett verktyg för arbetsgivaren och en möjlighet för arbetstagaren att bli tagen på allvar. Vi vet att upprepad korttidsfrånvaro kan vara ett tecken på att det inte är bra på arbetet. Det måste komma upp till ytan, och det ganska snabbt. Vi lärde oss på hearingen i går att det var A och O med snabba insatser för att man inte skulle hemfalla i en längre sjukskrivning. Men för att vi ska klara av det här med arbetsmiljögästiftningen jobbar Centern för att arbetsledare ska utbildas i och kunna det. Synnerliga skäl, mina vänner, är inte magsjuka och snuva. Jag höll på att säga att det nästan är absurt att över huvud taget tro att det ska vara så.

Redan 1993 kom det en SOU-rapport som visade att av de långtidssjukskrivna kunde många, nästan upp till en tredjedel av dem som har sjuk- och aktivitetsersättning, relateras till alkoholmissbruk. År 1999 kom en doktorsavhandling som visade att alkoholprevention var kraftigt överrepresenterad bland åtgärderna för personer med stor sjukfrånvaro och som hade pensioner. Det blundade den tidigare socialdemokratiska regeringen för.

Det här är fakta. Om man får ett verktyg, nämligen möjlighet att begära sjukintyg från första dagen, för att kunna hjälpa de människor som har hamnat i utanförskap och som fått sjuk- och aktivitetsersättning förstår jag inte varför någon kan säga nej till det.

Från oppositionen är man negativ till att synliggöra den sjukas möjligheter. Man tycker att problemet i dag är att det är för lättvindigt – och det förstår inte jag – att gå till en läkare. Det är ju tvärtom. Tror ni verkligen att man går dit om man bara är snuvig och sjuk? Tror ni verkligen att det är det som arbetsgivaren kommer att fokusera på? Nej, mina vänner, så är det inte.

Målsättningen är alltså ett livsvänligt arbetsliv, och det är väldigt viktigt. Men vi ska sätta den här åtgärden, sjukintyg från första dagen, in som en del i den sjukskrivningsprocess och den nya rehabiliteringskedja som regeringen har förvarnat om och som innebär att man ska få rehabiliteringsgaranti och att företagshälsovården ska förändras. Det här är en del i ett helt paket. Det är viktigt för att man inte ska hamna i utanförskap.

Varför säger ni från oppositionen nej till det? Är inte ett människoliv värt mer än att ni opponerar er mot att man ska kunna begära sjukintyg från första dagen?

Fru talman! Den andra delen gällde sjukförsäkringsnämnderna. Syftet skulle vara att nämnderna skulle göra en bred och kritisk granskning av beslutsunderlaget. Det var syftet med nämnderna.

Nu 20 år senare visar det sig att så faktiskt inte har varit fallet, utan man har tagit större hänsyn, precis som Helena Rivière sade, till kännedom om specifika lokala förhållanden. Det innebär att man tagit arbetsmarknadspolitiska hänsyn när man har beviljat sjuk- och aktivitetsersättningar till exempel.

Det framkom också i det så kallade SKA-projektet, som initierades av Försäkringskassan och rapporterades för ungefär ett år sedan, att kulturen och attityden i ett område eller en region tydligt styrde hur nämnderna beslutade och om arbetsoförmåga skulle betraktas som grund för arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Hur rättvist och solidariskt är det?

Jag jobbade under många år som kurator och medverkade bland annat till att man skulle fylla i ansökningar om handikappersättning och vårdnadsbidrag. Jag vet hur Försäkringskassorna och nämnderna bedömde olika, fast det var samma behov och likartade förhållanden. Hur skulle man kunna förklara det för familjer och personer som inte hade möjligheter att få dessa ersättningar trots att de hade stora behov av det?

För mig och Centerpartiet är det viktigt att lagar styr vårt samhälle och att man vet vilka spelregler man ska följa. När vi nu tar bort socialförsäkringsnämnderna finns det personer som kan se om man inte fattar riktiga beslut. Det betyder att man kan rätta till de felaktigheter som en person gör. Det är den enskilda människan som ska kunna ta ansvar för sig själv och för sina närmaste. För det förutsätts det tydliga spelregler. Det är något som vi aldrig får tumma på.

Anf. 93 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Solveig Zander inleder med att prata väldigt varmt om människan i centrum. Det skulle jag också vilja göra och gör det i många sammanhang. Men då är det lite svårt för mig att förstå att människan i centrum ska fungera på det här sättet. Om människan ska sättas i centrum är det väl enklast att en kontakt tas mellan arbetsgivaren och den som är sjuk eller i den andra riktningen för att reda ut situationen i stället för att många gånger omdömeslöst skicka den enskilde till en läkare för att bedöma förmågan att jobba eller inte. Om människan sätts i centrum borde väl den relationen fungera mycket bättre.

Den möjligheten finns redan i dag, har vi konstaterat. Om det skulle vara så att man misstänker att det inte står rätt till behöver man ha en bättre uppföljning och en bättre och djupare dialog. Då förstår jag inte varför man tar till den här åtgärden.

Min andra fråga landar naturligtvis i socialförsäkringsnämnderna. Hur kan Centerpartiet så radikalt ha ändrat sin uppfattning i den här frågan? Jag har mött väldigt många företrädare för ditt parti i socialförsäkringsnämnderna ute i landet som har väldigt svårt att förstå att Centerpartiet har ändrat uppfattning i frågan. Jag skulle vilja ställa frågan: På vilka grunder har ni så radikalt ändrat uppfattning i den här frågan på så kort tid? Ni var ju helt överens med oss alla i den här kammaren när socialförsäkringsnämnderna sattes i sjön.

När det sedan gäller bedömningarna säger man att det görs så olika bedömningar i de här ärendena. Men det kommer man inte till rätta med genom den här åtgärden, för domstolarna, som många gånger är rättesnören för nämnderna, bedömer också väldigt olika. Hur ska Solveig Zander komma till rätta med den problematiken?

Anf. 94 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Kurt Kvarnström, det är intressant när du säger att det är så enkelt att ha en dialog med personalen om det inte funkar. Ja, i den bästa av världar skulle det faktiskt vara det. Men både du och jag har väl varit ute på arbetsplatser där vi vet att det inte fungerar. Både du och jag har kanske i olika situationer haft kontakt med arbetsgivare som inte har förstått arbetstagare och arbetstagare som inte har kunnat prata med sin arbetsgivare. Nu blir det här en väckarklocka för arbetsgivare att se till att få en dialog med den som är sjukskriven.

På många arbetsplatser i dag har man som rutin att ringa hem till dem som har varit borta mer än tre dagar. Det gör man på stora arbetsplatser. Hur ofta fungerar det? Oerhört sällan, skulle jag vilja säga.

Vissa arbetsplatser har också rutinen att vid upprepad korttidsfrånvaro under ett år – sex eller tio gånger eller vad man nu bestämmer sig för – ta en kontakt och titta närmare på det. Men då har det gått för långt, Kurt Kvarnström. Här måste det bli en rutin som gynnar dem som är sjuka. Det är ju dem som vi vill hjälpa så att de ska kunna komma tillbaka till arbetslivet. När det gäller socialförsäkringsnämnderna har Centerpartiet inte ändrat uppfattning. Vi var oerhört tveksamma till dem, och det vet du också naturligtvis. Nu när det finns mycket mer fakta på bordet darrar vi inte på manschetten längre.

Anf. 95 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag har lite svårt att förstå att den här piskan när det gäller sjukfrånvaro första dagen ska göra relationen på arbetsplatsen blir bättre. Jag skulle snarare vilja påstå att den försämrar relationen på arbetsplatsen. Om man inte har klarat av detta med, som Solveig Zander säger, ett systematiskt arbetsmiljöarbete, ser jag det som något av det viktigaste att ha kontakt med personalen och skapa ett förtroende. Jag har svårt att förstå resonemanget att det här på något sätt skulle ge en större förutsättning för den enskilde att den relationen blir bättre. Jag tror att den snarare blir sämre, tyvärr.

När det gäller socialförsäkringsnämnderna är det väl ändå så att Centerpartiet rent generellt tycker att det är viktigt att de finns i det lokala samhället. Jag skulle vilja att du upprepar på vilka grunder ni tycker att det här inte har fungerat, med tanke på hur kraftigt du har påstått det.

Jag vill påstå att det engagemang som finns runt om i vårt samhälle i de här viktiga frågorna har varit viktigt och är viktigt också fortsättningsvis i den förändring som sker i vårt samhälle. Det är viktigt att människor engagerar sig i de här frågorna. Det engagemanget kommer naturligtvis att försvinna.

De matematiskt rättvisa likabedömningar som man eftersträvar kommer man inte att uppnå med den här förändringen. Arbetslöshet under längre tid leder faktiskt i många fall till att människor blir sjuka.

Anf. 96 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Ja, Kurt Kvarnström, lång arbetslöshet kan leda till sjukskrivning. Det har du rätt i. Det är därför som vi från alliansen jobbar så hårt med att människor ska kunna vara inne på arbetsmarknaden. Och det är därför som vi vill vidta alla åtgärder som finns för att människor inte ska bli sjukskrivna länge. Som du själv nu sade var det detta som var syftet, och jag håller med dig. Det är bara tråkigt att ni från Socialdemokraterna, som säger att ni värnar om människor, inte ställer upp på det.

Redan i dag finns det möjligheter – det har Kurt Kvarnström sagt här vid flera tillfällen – att begära sjukintyg från första dagen. Varför sätter ni er då emot att man gör det generellt? Jag förstår inte det. Tycker ni att det är bra att man går via Försäkringskassan för att få möjligheter att få sjukintyg från första dagen och därmed krångla till det och få en mellanhand? Är det inte bättre att det sker genom arbetsgivaren och arbetstagen? Det är det vi vill, och det var precis det som du, Kurt Kvarnström, sade.

Om tjänstemännen på Försäkringskassan handlägger en typ av ärende på olika sätt uppmärksammar man det. Då kan man vända sig till den tjänsteman som uppenbarligen har gjort felet. Den möjligheten finns inte i dag. Socialförsäkringsnämnderna hade som uppgift att kontrollera och kritiskt granska. Men eftersom det är attityden och kulturen sammantaget på en ort som gör att man beslutar på ett speciellt sätt fyller det ingen funktion.

Anf. 97 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Solveig Zander sade i sitt inledningsanförande att Centern ställer människan i centrum, att det ska finnas ett livsvänligt arbetsliv och att detta är ett verktyg och en möjlighet. Det är ord som jag också kan ställa upp på. Men verktygen finns redan, och eftersom vi har dem är min fråga – Solveig Zander var inne på att arbetsledare borde utbildas – varför inte i stället göra en utbildningssatsning och får upp status på arbetsgivarnas insatser för att förebygga ohälsa? Det viktigaste måste ändå vara att människor mår bra och trivs på jobbet. Det viktigaste kan inte vara sjuktalet och de ekonomiska termerna utan att vi får en reell förändring av sjuktalet.

Tycker Centern att det är rätt att frångå prioriteringsordningen inom hälso- och sjukvården? När riksdagen fattade beslut om prioriteringsordningen var det de svårast sjuka som skulle få hjälp först. Jag tror inte att detta handlar om att man kommer att gå till läkaren för att få intyg för varje maginfluensa eller förkylning. Det har jag faktiskt inte lyft fram även om Solveig Zander försökte få det att låta så. Det är den signal det skickar – att det skulle lösa problemet som egentligen handlar om relationerna på arbetsplatsen. Möjligheten finns om fack och arbetsgivare har möjlighet till god dialog. De flesta har det via kollektivavtal, och de som inte har det har möjlighet att få in det. Varför har Centern fallit för att det ska vara mer lagstiftning?

Anf. 98 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! För att följa arbetsmiljölagen och det systematiska arbetsmiljöarbetet och för att trivas och få en vänlig arbetsplats krävs det många åtgärder. Det är inte bara en sak som kan rätta till det. Givetvis jobbar vi från Centern för att man ska utbilda arbetsledare och arbetsgivare i detta, men vi har flera andra saker på vår agenda som ska möjliggöra att folk inte blir sjuka på sitt jobb. En del i det är möjligheten att få sjukintyg från första dagen. I den bästa av världar, säger jag igen. Vi vet att facket, arbetsgivarna och arbetstagen inte alltid är överens och inte alltid ser var behoven finns. Vänd på det och säg så här: Begär arbetsgivaren sjukintyg från första dagen vid upprepad sjukfrånvaro kanske det synliggör för

facket att här finns en arbetstagare som man ska hjälpa och titta på hur man kan göra det bättre på arbetsplatsen. Eller så ligger det något annat problem bakom och då kan facket hjälpa till. Varför ser ni så negativt på när man vill medverka till att arbetstagaren ska få det bättre?

När det gäller varför vi var negativa till socialförsäkringsnämnderna och ville att de skulle avskaffas har jag redan sagt att de inte fyller någon funktion längre. De sätter snarare käppar i hjulet.

Anf. 99 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Jag ställde ingen fråga om socialförsäkringsnämnderna; jag ställde frågan om prioriteringsordningen inom sjukvården. Den får Solveig Zander gärna svara på.

Det jag hör i Solveig Zanders svar är att Centern har fallit för Moderaternas blå dunster om hårdare tag. Det rimmar illa med ett arbetsvänligt liv. Eller är det möjligtvis så att Centern också genomgår en politisk *makeover*? Rutinen att man ska ta kontakt med den som är sjuk hänger inte på denna lagstiftning. Självklart fungerar detta bra där arbetsgivarna inser att det finns en vits med att ha bra kontakt med arbetstagarna och facket. Det är *pointen*. Det hänger inte på denna lag.

Det kanske snarare är så att Centern vill flytta makten till arbetsgivarna på arbetsplatsen, att det är där skon klämmer.

Anf. 100 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Prioriteringsordningen inom sjukvården ska definitivt gälla. Men vad är viktigare än att hitta en person som har ett missbruksproblem och kunna hjälpa den i stället för att låta åren gå och låta personen hamna i ett utanförskap? För mig blir det oerhörda samhällsvinster om man kan rehabilitera en person och hjälpa den tillbaka till arbetslivet.

Det är Centern som har slagit gröna dunster i Moderaternas ögon och fått dem att förstå att utanförskapet är det sämsta som kan drabba en person – att hamna i ett utanförskap och inte höra hemma i samhället utan ständigt huka och buga för bidrag och ersättningar som varierar på ett eller annat sätt. Det är viktigare att ha ett jobb att gå till. Är det något som Centern driver i regeringen är det näringslivsfrågor. Det känner Gunvor G Ericson och Miljöpartiet till ganska väl.

Jag ska dessutom förekomma Gunvor G Ericson. Du har visserligen ingen möjlighet att ställa fler frågor, men du sade tidigare att man skulle titta på socialförsäkringssystemet för småföretagare. Det är en sådan utredning på gång, och direktiven är färdiga. Det är något som Centern driver i Näringsdepartementet.

(Applåder)

Anf. 101 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! I Sverige finns det fortfarande för många människor som inte har något jobb att gå till fast de skulle både vilja och kunna. Allians för Sverige gick för ett år sedan till val på att minska utanförskapet i Sverige och minska de miljöer där barn växer upp utan att se någon vuxen gå till arbetet. I år är det 100 000 fler människor som försörjer sig själva än vad det var för ett år sedan. Men fortfarande står för många utanför arbetsmarknaden, och det finns alldeles för många som jobbar mindre än vad de skulle vilja.

Vi vet att många av de människor som har ställts utanför arbetsmarknaden på grund av ohälsa skulle kunna arbeta. Kanske kan de inte alltid göra samma arbetsuppgifter som tidigare, men många kan göra något. Vi måste bli bättre på att hitta det friska hos människor och se möjligheterna i dem. Hela allianspolitiken handlar om detta, att lyfta människor ur utanförskap och att fler människor ska arbeta.

Det vi diskuterar i dag är bara en liten del av hela det paket av åtgärder som regeringen föreslår. Vi vet att man arbetar med att få en aktiv rehabiliteringskedja som sätter press på alla aktörer och ger den sjukskrivne stöd och hjälp att komma tillbaka i arbete. Vi ska naturligtvis ställa krav men inte i första hand på den sjukskrivne utan på Försäkringskassan, sjukvården, arbetsgivaren och företagshälsovården. Tidigare har ansvarsfrågorna varit otydliga och den sista viktiga biten mellan sjukvårdens behandlingar och arbetsplatsen har ofta uteblivit.

Som folkpartist och socialliberal är jag mycket nöjd med den politik för socialförsäkringar och sjukvård som alliansregeringen står för. Huvudpoängen är att människor som är sjuka får rimliga ersättningar från försäkringssystemet men samtidigt aktivare stöd för rehabilitering. Dagens betänkande, fru talman, handlar om en liten del av alla de förändringar som är på väg, nämligen detta att arbetsgivaren ska kunna få större möjligheter att begära sjukintyg redan från första dagen. Det är inte fråga om att alla ska lämna sjukintyg eller att arbetsgivaren utan skäl ska kunna begära detta, men möjligheten ska finnas att begära sjukintyg tidigare än den sjunde dagen som det är i dag.

Varför? Det är som sagt inte i första hand för att misstänkliggöra människor eller sätta dit folk. Den anledningen skulle inte räcka till, för de flesta människor vill faktiskt hellre vara friska och jobba. Däremot vet vi att aktiva insatser tidigt betyder väldigt mycket. Vid den hearing som nämndes som vi hade så sent som i går berättades att tiden är en avgörande faktor. Man har statistik på att människor som sätts i rehabiliteringsåtgärder tidigare än inom två månader på ett helt annat sätt får en chans att komma tillbaka.

Detta förslag i dag om rätt att kräva sjukintyg från första dagen går just ut på att fånga upp de här tecknen på ohälsa som man ofta kan ana när det är väldigt många korttidssjukskrivningar eller kanske sjukskrivningar en viss dag i veckan. Formuleringarna är alltså sådana att arbetsgivaren när det finns särskilda skäl ska kunna begära ett sådant intyg, men det finns ingen som helst anledning att tro att arbetsgivare kommer att begära detta rutinmässigt. Det skulle bara vara krångligt även för arbetsgivaren.

Upprepade korta sjukperioder kan tyda på ohälsa, som sagt, och det kan verkligen tyda på att en person behöver hjälp av läkare och sjukvård. Det är naturligtvis viktigt för arbetsgivaren som är med och delar detta rehabiliteringsansvar att få veta orsaken till en sjukskrivning och att den blir känd så snart som möjligt.

Sedan kan naturligtvis också kortsjukskrivningar bero på ett direkt felaktigt utnyttjande av försäkringen. Det kan till exempel bero på att den anställde inte trivs på jobbet eller inte kommer överens med sina arbetskamrater, men det är då också en viktig fråga att angripa. Det är alltid fråga om att så tidigt som möjligt försöka rätta till problemen.

Sedan finns det naturligtvis, det kan vi inte förneka, människor som fuskar i systemet. Det är inte den dominerande gruppen, men den finns, och detta kostar också pengar. Det är, tycker jag, lite strutsaktigt att gömma huvudet i sanden och förneka att det förekommer. Vi fick se en utredning häromdagen som visar att miljarder i statskassan – jag vill minnas att det var en summa som motsvarar kostnaderna för Sveriges högskolor – försvinner varje år på grund av felaktig användning.

Som sagt var, grundprincipen är naturligtvis att arbetsgivaren ska begära detta sjukintyg från första dagen om det finns särskilda skäl. Därför tror jag inte att vi behöver befara att det blir

något felaktigt resursutnyttjande eller några jätteköer på vårdcentralerna. Dessutom sägs det väldigt tydligt att om den sjukskrivne inte lyckas få ett intyg på grund av att läkaren inte är där, att det är för långt avstånd eller vad man kan tänka sig påverkar det naturligtvis inte utbetalningen av sjuklönen. Det finns alltså en massa formuleringar här som undanröjer risken för att det kommer att bli på det sätt som oppositionen har utmålat.

Fru talman! Jag har uppehållit mig mest kring detta med första dagen, för jag tycker att detta lilla förslag i sin enkelhet en del av en sammanhängande rehabiliteringspolitik som vi kommer att se växa fram.

Jag ska också bara nämna det andra förslaget om att avveckla de så kallade socialförsäkringsnämnderna som ju har bestått av politiker och fackliga företrädare. Jag tycker egentligen att det är ganska naturligt att vi på handläggarnivå ska ha professionella personer – människor som utifrån sin utbildning och sin yrkeserfarenhet är tillsatta för att behandla de här ärendena. Det blir större risk för subjektiva bedömningar och även osakliga bedömningar om det sitter lekmän och fattar avgörande beslut om till exempel assistans för handikappade, handikappersättning, sjukersättning eller så kallad förtidspension som det hette förr och så vidare. Det är en massa sådana viktiga beslut som fattas där man behöver sakkunskap. Dessutom blir ansvarsfrågorna tydligare. När vi ska ställa Försäkringskassan och myndigheten inför ansvar ska vi veta att det är tjänstemännen som har handlagt. Slutligen införs också ett system med omprövning där man alltså har möjlighet att få en ny prövning av ärendet oberoende av dem som tidigare har arbetat med det.

Jag tycker inte att detta är en stor fråga, men jag är ganska övertygad om att det kommer att öka rättssäkerheten för den enskilde i stället för tvärtom.

Fru talman! Jag tror att vi är på rätt väg när det gäller kamp mot ohälsa och utanförskap. Jag tycker att dagens förslag är ett steg på vägen mot ett slut på den tiden då sjukskrivna och arbetslösa bara glöms bort, förpassas och kommer längre och längre från arbetslivet. Det är helt enkelt dags för en kortare väg till ett friskare liv.

Med de orden vill jag yrka bifall till förslaget i detta betänkande och avslag på motionerna.

Anf. 102 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag får väl hälsa Ulf Nilsson välkommen till den första debatten inom detta område i utskottet. Det föranleder naturligtvis mig att ställa några frågor.

Jag skulle gärna vilja att du förklarar på vilket sätt läkarna kan fånga upp de orsaker som du räknade upp som vinsten för att ha detta förstadagsintyg. Tror ni verkligen att läkarna vid detta första, enda besök fångar upp de orsaker som du har räknat upp som grund för detta? Det finns ju ändå, som vi är inne och pratar om, i många av de här fallen en mycket djupare syn.

Ulf Nilsson säger att han är väldigt nöjd med den politik som förs, och då blir jag ännu mer förvånad. Jag trodde att vi hade rätt så stor samstämmighet – det hade vi i alla fall tidigare i utskottet med företrädarna för Folkpartiet – när det gäller ersättningsnivåer och när det gäller nivåer över huvud taget i det försäkringssystem som vi har. Jag blir alltså lite förvånad, det måste jag säga.

Sedan till detta med socialförsäkringsnämnderna: Ulf Nilsson säger att professionen är mycket bättre på att avgöra de här frågorna. Då skulle jag vilja ställa frågan: Är juristerna som ändå ska avgöra detta bättre på att göra arbetsförmågebedömningar än de människor som jobbar med de här frågorna i vardagen?

Anf. 103 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Orsakerna till kortsjukskrivning kan ju naturligtvis variera. Ett läkarbesök kan leda till är att man kanske ser att det är något annat problem som ligger bakom den tillfälliga frånvaron. Det kan vara mobbning på arbetsplatsen; det kan vara missbruk; det kan vara psykisk ohälsa på väg mot utbrändhet och så vidare. Det är ju därför vi hävdar att man väl vanligen kommer att utnyttja detta att ha tidigare sjukintyg – vi säger hela tiden första dagen, men det är inte säkert att det blir första dagen utan kanske femte dagen – i de fall där det är många korttidssjukskrivningar eller där det finns starka skäl att tro att det beror på någonting annat än det som den anställde uppger. Då är det väl bäst både för arbetsplatsen och för den anställde att detta upptäcks i tid så att man kan göra någonting åt det!

Kurt Kvarnström är lite förvånad över att Folkpartiet är nöjt. Jag tycker att vi har kommit väldigt långt med det som vi som socialliberaler har arbetat för. Vi har kvar principen med 80 procent i ersättningsnivåerna. Vi har ett aktivare arbete med att få människor tillbaka från ohälsa till arbetsliv och allt möjligt annat som vi kommer att debattera senare här men som vi inte debatterar nu.

Jag tycker att det snarare är Kurt Kvarnström som borde svara på frågan hur ni under så många år kunde lämna människor kvar i åtgärder som bara gick och gick oavsett om det gällde arbetslösa eller långtidssjukskrivna och förtidspensionerade. Det är alltså den utvecklingen vi vänder nu, och det måste man som socialliberal vara nöjd med, tycker jag. Du ställde en tredje fråga om försäkringsnämnderna också. Nej, jag menar fortfarande att det är riktigt att vi får ett tydligt ansvar hos tjänstemän som är experter på detta. Vi politiker är och ska inte vara experter på den här typen av frågor.

Anf. 104 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Det är klart att det är viktigt för människor att ha en kontakt med sjukvården ibland, men min följdfråga måste ändå bli den här när det gäller förstadagsintygen: Vad har sjukvården för förmåga och åtgärdspaket för att faktiskt hjälpa de här människorna? Hur ska de snabba, korta läkarbesök som det ofta handlar om i de här sammanhangen kunna leda fram till att människor får hjälp? Det är för mig väldigt förvånande.

Vi har under perioden lagt fram ett antal förslag som har pekat i riktning mot dem som har förmåga. Den speciella proposition som jag har fäst mig vid gällde att öka andelen personer som kommer tillbaka till jobbet på delar av sin tid – om jag minns rätt var det 2003 som det förslaget lades fram – och att se arbetsförmågan som den viktiga delen. I det sammanhanget lade vi också in behovet av avstämningsmöten. När man nu upptäcker att det är saker som inte funkar kanske det är så att avstämningsmötet skulle vara ett mycket bättre och riktigare sätt att möta de människor som man *tror* har bekymmer. Det är ju fråga om vad man tror i framställningen. Jag tror att det skulle ge en mycket större effekt.

Sedan har vi nog olika uppfattningar när det gäller att bedöma arbetsförmåga. Jag tror inte att de jurister som kommer att finnas på Försäkringskassan, väldigt långt från de lokala förhållandena, på något sätt kommer att fatta mera konkreta och riktiga beslut. Och på vilket sätt ska man då utkräva ansvar? Ska det ske genom att man, vad jag förstår, ändrar lagstiftningen när det gäller de här försäkringarna? På vilket annat sätt ska man utkräva ansvar av de här juristerna, som ändå är fristående?

Jag skulle också vilja fråga: På vilka andra områden är man beredd att gå vidare? Ulf Nilsson säger att det är delar av politiken som ska gå i den här riktningen. Är det fler områden också där man i Folkpartiet tycker att det inte borde finnas förtroendevalda?

Anf. 105 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Jag vill inleda med att tacka Kurt Kvarnström för att han hälsade mig välkommen till utskottet! Jag glömde att säga det. Jag ser verkligen fram emot de debatter som vi kommer att ha och de ämnesområden som vi kommer att behandla i utskottet, som nära berör viktiga villkor för människor.

Jag tror säkert att Socialdemokraterna genom åren har haft ett och annat förslag som har varit intressant och bra när det gäller att aktivera människor, men som helhet har vi ändå sett en oerhörd utveckling under 1990-talet och långt in på 2000-talet med en ökning av inte minst långtidssjukskrivningarna och av utanförskapet i Sverige. Jag tror inte att ni menade illa, men det syns ganska tydligt att er arbetsmarknadspolitik och er rehabiliteringspolitik inte räckte till – inte heller er integrationspolitik, för den delen – för att lyfta människor från utanförskapet.

Här satsar nu regeringen 3,4 miljarder kronor på en rehabiliteringsgaranti och på aktivt arbete med företagshälsovården, som behöver bli en aktiv sjukvårdande del i Sverige, vilket den inte är i dag.

När det gäller vad man kan ha för glädje av att göra ett besök hos läkare sker det just för att en process ska sätta i gång för att hjälpa en människa där det finns andra, bakomliggande skäl. Det är klart: Har man uppgett en viss sjukdom och det visar sig att man inte har den så finns det ju anledning för läkaren att gå vidare och fråga vad det beror på att den här personen då och då sjukskriver sig. I de flesta fall handlar det inte om medvetet fusk, men det handlar om att en person mår dåligt, behöver hjälp och har någon form av problem på arbetsplatsen. Det här är en liten del, en liten åtgärd av många andra som skulle kunna låta oss komma till rätta med det här.

Anf. 106 EVA JOHANSSON (kd):

Fru talman! Vi är i dag överens om att vi har att ta ställning till ett betänkande som handlar om vissa sjukvårds- och pensionsfrågor med mera, som vi har nämnt nu ett antal gånger. Bland annat föreslås att arbetsgivare ska ges möjlighet att begära läkarintyg från första sjukskrivningsdagen.

Det här betänkandet behandlar förslag som borde vara varken speciellt kontroversiella eller speciellt svåra att bifalla, kan vi tycka. Synpunkter har emellertid framförts på den del av betänkandet där det föreslås att arbetsgivare ska ges möjlighet att begära läkarintyg från första sjukdagen, och jag kommer därför att stanna lite extra vid den delen i mitt anförande. Frågan om en utökad möjlighet till att begära sjukintyg har varit ett mycket känsligt ämne från första gången förslaget omnämndes och fram till i dag, som vi har kunnat höra i debatten. Om man lyssnar till oppositionens argument mot förslaget hör man dem måla upp ett scenario där vårdcentraler och läkarmottagningar kan förvänta sig en anstormning av nya patienter som tvingas dit av sina arbetsgivare. Detta är naturligtvis inte någon realistisk konsekvens av förslaget.

En annan konsekvens som oppositionen spekulerar om är att arbetsplatserna skulle drabbas av onödiga konflikter på grund av att arbetstagarna inte har möjlighet att skaffa det efterfrågade sjukintyget beroende på otillgängligheten inom vården. Det är inte heller något realistiskt antagande, anser jag.

Vänsterpartiet har en annan teori och skriver i sin reservation att den utökade möjligheten till läkarintyg kommer att bidra till att misstänkliggöra människor. Det är också en märklig analys och lika befängd som att påstå att polisen misstänker att jag inte har körkort om jag stoppas i en trafikkontroll och polisen begär att få titta på mitt körkort.

Jag har fram till nu varit övertygad om att läkarintyg används för att den sjuka ska kunna verifiera sin sjukdom inför sin arbetsgivare. Jag har aldrig hört oppositionen ifrågasätta sjukintyg från sjunde dagen. Frågan är då när sjukintyget övergår från att vara en tillgång för individen till att vara ett instrument som misstänkliggör densamma – är det dag tre, fem, sju eller kanske tolv?

Som vi alla känner till finns den här möjligheten redan i dag för flera arbetsgivare som med stöd i kollektivavtalet kan begära sjukintyg från första dagen. Det finns ingenting som tyder på att den här möjligheten överutnyttjas av arbetsgivarna på ett felaktigt sätt.

Den kritik som framförs från oppositionen verkar insinuera en människosyn gentemot arbetsgivarna som jag har svårt att ställa upp på. Skulle de, när de får den här möjligheten utan sanktion av kollektivavtal, vara mer illvilligt inställda till sina arbetstagare och använda den här möjligheten för att sätta dit så många anställda som möjligt till stort besvär för vården? Så är det naturligtvis inte.

För oss kristdemokrater är det en självklarhet att beslut som fattas ska ha individens bästa för ögonen, och det är vi överens om allihopa här, verkar det som. Det är ju bra.

Sjukfrånvarons omfattning är ett problem, framför allt för den enskilda individen men också för stat och arbetsgivare. För den enskilda individen innebär upprepad eller utdragen sjukfrånvaro att delaktighet i förvärvslivet försvåras. Risken för utanförskap är då också uppenbar. Därför, av hänsyn till arbetstagarna, är det angeläget att det vidtas åtgärder som skapar förutsättningar för snabba insatser i syfte att underlätta den enskildes återgång till arbetslivet.

Gårdagens offentliga utfrågning med många sakkunniga, forskare och representanter för berörda myndigheter underströk också vikten av snabba åtgärder och ett tydligt engagemang från arbetsgivarna för att undvika dessa långa sjukskrivningar. Arbetsgivarens ansvar blir på den här punkten mycket tydligt och klart.

Från det allmännas sida är det också viktigt att säkra att sjuklönesystemet nyttjas på ett adekvat sätt så att endast de som är berättigade till sjuklön erhåller sådan. En utökad möjlighet att begära in sjukintyg kommer, tvärt emot vad oppositionen hävdar, att kunna skingra alla tankar om att de människor som är sjukskrivna fuskar sig till sjukskrivningen. Det blir med andra ord en viktig bekräftelse för den enskilda individen att de som tar del av försäkringen också har ett sanktionerat behov av den.

Fru talman! Låt mig även säga några ord om Försäkringskassans socialförsäkringsnämnder. Förslaget till beslut innebär som bekant att socialförsäkringsnämnderna ska läggas ned. Varnande röster har höjts för att rättssäkerheten skulle sättas ur spel eller i alla fall kraftigt begränsas. Låt oss börja med att konstatera att ANSA-utredningen riktade betydande kritik mot den nuvarande ordningen när den konstaterade att nuvarande ordning med förtroendemän riskerar att medföra att "ovidkommande subjektiva faktorer förs in vid bedömningen av frågor som bör bedömas utifrån strikt förvaltningsmässiga och försäkringsmässiga kriterier".

Att olika nämnder också gjort olika bedömningar av likartade ärenden i olika delar av landet har dessutom bidragit till att olika och ibland orättvisa bedömningar gjorts. Fortsättningsvis kommer, som redan nämnts, minst tre sakkunniga att vara involverade i varje beslutsärende. Försäkringskassan understryker att det kommer att ställas mycket höga krav på kompetens inom juridik liksom på goda kunskaper och erfarenheter, samt kompetens, inom ärendeslaget.

Till skillnad från vad som gällt beslut av en socialförsäkringsnämnd kommer omprövning av beslut att kunna ske hos Försäkringskassan. Omprövning kommer att ske inom en funktion som organisatoriskt är skild från handläggning av grundbeslut, vilket naturligtvis också

främjar rättssäkerheten. Sammanfattningsvis anser vi att rättssäkerheten snarare kommer att höjas för den enskilde.

Fru talman! Det betänkande som vi nu debatterar är viktigt och borde, som jag sagt tidigare i mitt anförande, vara både okontroversiellt och tillräckligt sakligt grundat för att tillfredsställa samtliga riksdagens partier. Att avstyrka betänkandet med de reservationer som finns ter sig för mig mer som ett slag i luften och ett uttryck för olycklig populism än som sakligt grundade överväganden.

Låt mig slutligen kort nämna något om på vems uppdrag vi arbetar. Det har i detta sammanhang talats mycket om vikten av rättssäkerhet och om vikten av att människor inte ska riskera att behandlas som presumtiva brottslingar och misstänkliggöras i onödan. Det är naturligtvis oerhört viktigt. Ingen ska misstänkliggöras i onödan. Samtidigt vet vi alla att det ibland har funnits en tendens till överutnyttjande av bidragssystemet som inte är försvarbart. Detta faktum är varken speciellt kontroversiellt eller okänt.

Vårt uppdrag som politiker är mycket bredare. Vi arbetar på alla skattebetalares uppdrag, och ett överutnyttjande från några innebär att andra drabbas. All form av överutnyttjande bör av den anledningen stävjas. Klok resursfördelning av våra gemensamma skattemedel ligger därför i allas vårt intresse.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motioner.
(Applåder)

Anf. 107 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Fru talman! Allians för Sverige gick till val på att hjälpa människor att komma tillbaka till ett friskare liv och förhoppningsvis till en arbetsmarknad.

Fler än hundratusen har kommit tillbaka. Fler än hundratusen står i dag på egna ben, människor som inte gjorde det för ett år sedan. Ändå har vi lång väg kvar att gå. Fortfarande tvingas vi lägga stora summor sent i en sjukskrivningsprocess eftersom rätt saker inte gjorts i rätt tid. Sjukskrivningarna har varit passiva. Det har inte funnits rehabilitering eller gjorts tidiga insatser. Människor har fått en sjuk- och aktivitetsersättning, de tvingas leva på 64 procent och ställs utanför både rehabilitering, arbetsmarknad och företagshälsovård. 65 procent av det samlade utanförskapet, eller om vi uttrycker det på annat sätt, 65 procent av dem som i dag inte har ett arbete eller som skulle vilja arbeta mer återfinns bland dem som är långtidssjukskrivna eller har en sjuk- och aktivitetsersättning. Antalet sjukskrivningar och antalet personer med sjuk- och aktivitetsersättning, det som vi tidigare kallade förtidspension, har ökat mycket kraftigt under många år. Det är ett samhällsproblem, ja, och inte minst är det ett stort problem för alla de människor vars arbetsförmåga inte tagits till vara. I stället har de fått en sjukersättning på grund av att alldeles för lite gjorts.

En förtidspension, om vi för enkelhetens skull kallar den så, börjar nästan aldrig med en förtidspensionering. En förtidspension föregås ofta av en långtidssjukskrivning, och en person långtidssjukskrivs sällan med en gång. Han eller hon är i de flesta fall korttidssjukskriven före långtidsskrivningen.

Fru talman! Det kan inte vara rimligt att vi i Sverige ska behöva ha bland de längsta passiva sjukskrivningarna i världen. Det vill vi ändra på. För att komma till rätta med korttidssjukskrivningarna lägger regeringen fram en rad förslag. Vi förstärker bland annat företagshälsovården, inför en rehabiliteringsgaranti, avsätter 3,4 miljarder kronor under tre år för att göra det möjligt att vara kvar i arbetslivet och förhoppningsvis inte ens bli sjuk. Dessutom lägger regeringen i dag fram ett förslag om att kunna begära läkarintyg från första dagen vid särskilda skäl. Det handlar, vilket tidigare sagts, inte om vinterkräksjuka och

maginfluensa. Alla sådana diskussioner är illasinnade och en medvetet felaktig ryktesspridning, särskilt när vi vet att 70 procent av de anställda redan i dag har denna möjlighet inskriven i kollektivavtalen. Vi ser inga negativa effekter av den, tvärtom. Exempel på särskilda omständigheter när en arbetsgivare kan använda sig av möjligheten att begära läkarintyg från dag ett kan vara jobbiga familjeförhållanden, missbruk, nedstämdhet, depression, ett begynnande utmattningssyndrom som man vill hjälpa till att uppmärksamma i tid. Det kan faktiskt också handla om tecken på arbetsskada. En upprepad, ständigt återkommande snuva kan vara en allergi.

I reservationen från oppositionen framförs en oro för att detta kommer att belasta hälso- och sjukvården och att det kommer att innebära en förändring av prioriteringsordningen som riksdagen beslutat om, nämligen att de som är sjuka ska komma först. Vad gäller belastningen på hälso- och sjukvården ser vi inte någon sådan effekt i dag trots att 70 procent av de anställda har möjlighet att lämna sjukintyg från dag ett. Vi ser inte den effekten på landets sjukvård. Jag har inte fått några signaler om det; jag utgår från att jag i så fall hade fått det.

När det gäller prioriteringsordningen ligger den självklart fast.

Jag skulle snarare tro att ett läkarintyg från dag ett vid synnerliga skäl, vid upprepad korttidsfrånvaro, i stället kan medföra att belastningen på hälso- och sjukvården minskar eftersom vi uppmärksammar problemet i tid. Den övergår inte i en längre sjukskrivning eller kanske i sjuk- och aktivitetsersättning.

Som företagssköterska under tolv tretton år har jag, fru talman, mött många som blivit sjukskrivna under en längre period och som frågat: Varför gjorde ni ingenting? Såg ni inte? Varför var det ingen av er som agerade? Ni såg ju hur jag mädde. Det har jag med mig i detta arbete.

Fru talman! Om jag fortsätter med socialförsäkringsnämnderna har de självklart gjort ett viktigt arbete under åren. Men nämnderna har med tiden fått en övermäktig uppgift i alltfler ärenden.

Klart är att Försäkringskassans handläggning av enskilda ärenden måste vara rättssäker, och lagstiftningen ska tillämpas lika i hela landet. Den ordning som råder i dag medför att subjektiva faktorer kan föras in i bedömningen av frågor som bör bedömas utifrån strikt förvaltningsmässiga och försäkringsmässiga kriterier. Att undvika detta är ett tungt skäl för regeringen att avveckla nämnderna.

Regeringens förslag tar sin utgångspunkt i individens rättssäkerhet snarare än ett förtroendemannauppdrag. Eftersom ärendet har en väsentlig betydelse för den enskildas ekonomi är detta av största vikt.

För att regeringen ska kunna utkräva ansvar för verksamheten måste myndighetens ledning också ha ansvar för hela verksamheten inklusive beslutsfattandet. Hur detta nu ska gå till ska jag inte orda om, eftersom det har presenterats innan i debatten.

Om socialförsäkringsnämnderna ska ersättas måste något mer rättssäkert och mer ur individperspektivet fastställas, något som jag hela tiden framfört. Det tycker jag finns i denna proposition.

Fru talman! Jag vill slutligen säga ett par korta ord om egenföretagares och studerandes sociala trygghetssystem eftersom det också finns omnämnt i betänkandet.

Vad gäller egenföretagarnas trygghetssystem och socialförsäkringsskydd arbetar regeringen med tilläggsdirektiv till den utredning som redan arbetar under Näringsdepartementet. Den särskilda utredaren ska utöver sitt uppdrag lämna förslag på hur sjukförsäkringen för företagare bättre ska anpassas till företagarnas behov.

Fru talman! När det gäller de studerandes trygghet inom socialförsäkringssystemet ingår den frågan i det utredningsdirektiv som också för närvarande bereds i Regeringskansliet.
(Applåder)

Anf. 108 LISELOTTE OLSSON (v) replik:

Fru talman! Jag vill ta upp några saker utifrån ministerns anförande. Först vill jag börja med att ta upp en sak som handlar om själva lagtexten.

I texten står om särskilda skäl. Jag tror att jag i en TT-nyhet i dag såg att ministern talade om synnerliga skäl. Det har även varit andra ledamöter från högern som har talat om synnerliga skäl.

Jag menar att det är stor skillnad med synnerliga skäl. Det är väldigt tunga och speciella skäl. Det ska användas med väldigt stor försiktighet och urskillning. Särskilda skäl, som det står i lagtexten, är mer allmänt. Det kan i princip vara vad som helst som arbetsgivaren tycker är särskilda skäl i ett fall.

Jag undrar som socialförsäkringsministern och även de andra som har använt uttrycket är medvetna om att det är skillnad på uttrycken.

Varför har man i debatten och i nyheten använd uttrycket synnerliga skäl? Är det för att man ska tro att det är svårare än vad det verkligen är att kräva intyget från första dagen? Det handlar om att det egentligen inte behövs särskilt mycket för att arbetsgivaren ska kunna kräva det intyget.

Anf. 109 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik:

Fru talman! Självklart är det lagtextens formuleringar som gäller och ingenting annat. Vi kan titta på alla kollektivavtalen. Jag har under debatten här i dag som jag lyssnat på blivit förvånad över hur man har gått emot tankarna på ett läkarintyg från dag ett.

Det handlar hela tiden om att det är misstänkliggöra människor och att det blir problem med hälso- och sjukvården och i väntrum. Prioriteringsordningen ifrågasätts. Ändå är det 70 procent som i dag redan har det inskrivet i sitt kollektivavtal.

Om LiseLotte Olsson med flera i dag talat om att det är helt fel med läkarintyg från dag ett hade jag kunnat acceptera det. Men ni anklagar inte de 70 procent som redan har det i kollektivavtalet för att kollektivavtalen är fel.

LO med flera fackliga organisationer menar att man gärna skulle vilja att det skedde inom kollektivavtalens ram i stället för genom lagstiftning. LiseLotte Olsson verkar vara väldigt kluven i detta.

Tar ni fullständigt avstånd från de kollektivavtal som i dag är träffade? Jag tycker att det är mycket underligt. Vi ska också veta om att där det finns kollektivavtal inom området är det vad som gäller utöver lagtexten.

Det gäller för fackföreningarna att se till att man träffar kollektivavtal, och då blir det helt i enlighet med vad fackföreningarna också vill.

Jag skulle vilja ställa en fråga till LiseLotte Olsson. I dag kan jag i City Stockholm läsa en artikel undertecknad av LiseLotte Olsson där det står att riksdagen i dag beslutar att arbetsgivare får kräva sjukintyg från anställda redan från dag ett i en sjuklöneperiod och att det ersätter regeln att man sju dagar efter anmälan ska styrka nedsatt arbetsförmåga.

Det är helt fel. Det ersätter inte alls regeln om sju dagar. Har LiseLotte Olsson fått detta fel uppfattat?

Anf. 110 LISELOTTE OLSSON (v) replik:

Fru talman! Det var mycket som sades. Var ska jag börja någonstans? Jag kanske kan börja med att ministern tror att vi tycker att de avtal som fackförbunden har träffat är fel och också är kritiska till det.

Jag stöder med mina åsikter här LO:s yttrande om just det vi diskuterar i dag. Där säger man och är en annan sak att ha ett kollektivavtal. Det är en uppgörelse mellan arbetsgivare och arbetstagare. Nu vill regeringen tvinga på detta uppifrån. Det blir en lag. Det kommer mer uppifrån än om man kommer överens. Det är skillnaden.

Det blir nu en ensidig rätt för arbetsgivaren att bestämma när och för vilka intyget ska gälla. Det kan innebära konflikter och onödiga svårigheter. Det tror jag absolut.

Statsrådet Husmark Pehrsson frågade också om jag hade fattat det fel i artikeln i Stockholm City. Det tycker jag inte att jag har. I dag har man rätt att vara sjukskriven. Man anmäler sig sjuk. Man får vara sjukskriven i en vecka, och sedan måste man ha ett läkarintyg som styrker fortsatt sjukskrivning.

Det är nu på gång intyg från första dagen, och det blir någonting helt annat. Då har man inte rätten att själv avgöra att man inte orkar gå till jobbet den första veckan.

Jag skulle vilja veta vem som ska avgöra om det är särskilda skäl. I förslaget står att sjukintyget inte ska innehålla närmare uppgifter om vilken sjukdom den anställde lider av.

Det tycker jag förstås är positivt.

Jag undrar hur det går ihop med det som man har diskuterat tidigare här i dag med arbetsgivarens möjlighet att hitta fallen som kräver rehabilitering och stöd.

Det är något som ni från borgerligheten har använt som argument för den nya lagen. Jag får inte riktigt det att gå ihop.

Anf. 111 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik:

Fru talman! Jag kan konstatera att Vänsterpartiet och LiseLotte Olsson tycker att det är bra att arbetsgivaren ska kunna kräva sjukintyg från dag ett om det träffas en överenskommelse i kollektivavtal. Så måste jag uppfatta det hela.

Jag hävdar fortfarande att det som står i tidningen är fel i tidningen. Denna möjlighet för arbetsgivaren att kunna begära ett sjukintyg från dag ett ersätter inte sjudagarsregeln. Det framstår så i tidningen. Det är att oroa väldigt många människor att skriva det.

Jag hörde också LiseLotte Olsson beskriva hur den magsjuka personen långt från vårdcentralen skulle få svårt att komma till läkare. Är man så sjuk att man behöver gå till läkare kan jag förstå att det är svårt.

Det handlar om denna person har maginfluensa vid upprepade tillfällen, ständigt och jämt. Då tycker jag att det är ett ansvar som arbetsgivaren har att kunna hjälpa personen om hon eller han själv inte förmår se att det är ett upprepat beteende med ständigt ont i magen.

Vi får annars väldigt ofta kritik för att vi på något vis ska gå arbetsgivarna till mötes. Detta handlar om att arbetsgivarna tar sitt arbetsmiljö- och arbetsgivaransvar att hjälpa och stödja.

Jag har varit med om det så många gånger att det för mig inte är politik. För mig handlar det om ett medmänskligt beteende att hjälpa och stödja. All diskussion om fusk som LiseLotte Olsson här för är helt fel. Jag undrar vem det är som misstänkliggör människor. Jag gör det inte.

Detta är i stället ett sätt att stödja och hjälpa människor så att de inte blir långtidssjukskrivna och hamnar i ett utanförskap.

I dag ser vi hur kvinnorna i långt högre grad än männen får en sjuk- och aktivitetsersättning. Ungdomarna får det också. Låt oss i stället hjälpas åt att göra någonting i tid! Om de fackliga vill träffa ett kollektivavtal med arbetsgivarna är det jättebra, för då kommer det att stå över lagen.

Anf. 112 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Till ministern skulle jag först vilja komma med några saker när det gäller den lite mer allmänpolitiska frågan som handlar om hur läget är. Verkligheten är den att det har blivit fler förtidspensionärer under det första året med er vid regeringsmakten än under det sista året vi hade ansvaret för verksamheten. Utanförskapet har ju inte direkt minskat hittilldags. Jag tror att vi kan vara helt överens om det i grunden. Detta är inget mål.

Det vi fick till oss i går tycker jag var mer anmärkningsvärt och allvarligt och värt att fundera på. Jag upprepar igen att arbetsplatsen är oerhört central för mig. Det är där vi måste lösa de här frågorna. Då ska man inte gå över någon tredje part för att lösa dem, utan då ska de lösas på arbetsplatsen. Jag fick i går höra att mer än 60 procent av dem som är sjuka ville komma tillbaka, men de var inte välkomna. Vad gör vi åt det? Det är ett mycket större bekymmer. Varför sätter vi inte mer fokus på arbetsplatsen i de här frågorna?

Jag välkomnar naturligtvis att företagshälsovården kommer in på plan om det blir i en form så att vi får den att fungera på ett bra sätt. Jag är tveksam till de resurser som man nu pratar om här. Jag skulle gärna vilja att ministern redovisar vad det är för nya pengar i sammanhanget. För mig är det omplacering av de medel som redan finns anvisade för att jobba med ohälsofrågorna.

När det gäller socialförsäkringsnämnderna har jag lite svårt att förstå att man lyfter bort engagemanget från så många människor både från arbetsgivare och de fackliga organisationerna i de här viktiga frågorna i vardagen. Jag tror att man i dag är väl medveten om de kostnader som finns, och man försöker också göra någonting åt dem. En delaktighet – att vara med – i samhällets olika diskussioner kommer att vara viktig framåt i tiden. Jag beklagar att man klipper det.

Skiljaktigheten finns fortfarande kvar i länsrätterna när det gäller de olika bedömningarna. Hur ska man komma till rätta med det?

Anf. 113 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik:

Fru talman! Kurt Kvarnström har fel. Också antalet med sjuk- och aktivitetsersättningar sjunker. Detta poängterade också generaldirektör Curt Malmborg i debatten i går. Men det sjunker sakta – och det gör det på grund av gamla synder och att ingenting gjordes. Det finns en regel i dag hos Försäkringskassan som är utformad av den gamla regeringen. Den innebär att man inom ett år ska prova sjuk- och aktivitetsersättning. Som vi hörde i debatten finns det många ungdomar som trots att de inte vill bli förtidspensionerade har råkat ut för detta. Jag har en grannflicka som kommer till mig med papper varje vecka. Jag säger: Möt motstånd! Du ska inte förtidspensioneras! Detta gör jag med risk för att jag blandar ihop mina roller, men jag har ett stort engagemang för att unga människor med arbetsförmåga inte ska pensioneras till ett utanförskap.

Arbetsplatsen är central. Därför satsar vi på rehabiliteringsgaranti och på företagshälsovård. Jag kan beklaga att Kurt Kvarnström och hans parti har motsatt sig möjligheten att förstärka företagshälsovården, som bland andra Moderaterna har velat göra och har motionerat om under många år. Nu hoppas jag att det ska bli verklighet, och vi avsätter också pengarna.

När det gäller pengarna handlar det om 3,4 miljarder kronor som vi ersätter. 200 miljoner kronor försvinner från aktivt köp av tjänstmedel på Försäkringskassan. Pengarna går i stället över till hälso- och sjukvården. Försäkringskassan vill inte ha de pengarna. De anser inte att de är kompetenta och de anser att de inte har tid. 3,2 miljarder kronor är rent nya pengar. Det tror jag inte att vi behöver diskutera mer.

Kurt Kvarnström med flera har hela tiden hävdat betydelsen av förtroendemannauppdraget när det gäller socialförsäkringsnämnderna. Jag hävdar att individens rättigheter och rättssäkerhet står över detta.

Anf. 114 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Individen är oerhört viktig. Det tror jag att jag påpekade i en debatt senast i går. Det gäller att se individerna. Men hur hittar vi tillbaka till att företagen ser individerna i stället för att använda dem som förbrukningsvaror? Det är det som är en av orsakerna. Under den tid vi hade det svårt på 90-talet var det alltför många människor som inte kände sig delaktiga i vårt samhälle. De har inte känt sig välkomna tillbaka till sina arbetsplatser, många gånger med begränsade krämpor. Utanförskapet har verkligen förstärkts av att man inte arbetar ordentligt med de här frågorna på arbetsplatsen.

Jag ser inte att förändringen med intyg från första dagen som finns på förslag i dag på något sätt förbättrar situationen. Jag välkomnar det initiativ och den vidsynthet som de fackliga organisationerna har haft på det här området. De har tecknat avtal. De har gjort bedömningar och satt sig ned för att se efter, och där det har funnits bekymmer har människor behövt ha en uppföljning genom att man lämnar intyg redan från första dagen. Jag tycker att det har varit tillräckligt. Man behöver inte släppa loss detta och ensidigt bedöma om det ska vara intyg eller inte på det här sättet.

Det är detta jag reser mig emot i mitt sätt att argumentera. Jag tycker att det är fel väg att gå. När det gäller sjukvården kommer de flesta människor att få förstadagsintygen via telefon från läkaren. Och vad upptäcker man då?

Anf. 115 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik:

Fru talman! Kurt Kvarnström ser inte intyg från dag ett för sjukskrivning som en förbättring. Jag kan bara säga att Kurt Kvarnström då misskrediterar alla de kollektivavtal där man har detta inskrivet. Sahlgrenska sjukhuset har det. Man säger där att det har varit ypperligt. De fackliga organisationerna var tveksamma till en början. Men när de ser att inte bara problemen uppmärksammas i tid utan att också insatser görs för att motverka de problem som finns har det blivit bra.

Vi är helt överens när det gäller att det är viktigt att sätta individen i centrum. Men jag kunde inte låta bli att notera vad Kurt Kvarnström säger, nämligen att företagen ser individen som förbrukningsvara. Det tycker jag var ett lågvattenmärke, så det kommer jag inte ens att kommentera.

Jag kan bara säga att den borttagning av medfinansieringen som regeringen har gjort i stället hjälper människor som har haft en ohälsa eller har haft det att kunna komma tillbaka och söka arbete på samma villkor som en person som har varit frisk alltid. Sveriges Kommuner och Landsting med den dåvarande socialdemokratiska ledningen skickade ett pressmeddelande när medfinansieringen från regeringen togs bort. Man sade: Tack – det var bra! Det har varit en utsorteringsmaskin. Nu har vi inte det problemet längre.

Anf. 116 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Cristina Husmark Pehrsson sade i sin inledning att det är lång väg kvar att gå. Det finns mycket, mycket mer man kan göra. I det här betänkandet handlar det om två delar som jag egentligen inte tror löser problemet.

Vi har tappat fokus på att det handlar om folkhälsofrågor och att det handlar om att människor ska kunna känna livskvalitet. Det är en konstig ordning om man ska hänga upp de tidiga insatserna på om någon har ett sjukintyg eller ej. Ska man inte kunna få hjälp oavsett detta? Ska man inte kunna få hjälp innan det ens har gått så långt att man har blivit sjukskriven?

Jag är sjuksköterska, precis som Cristina Husmark Pehrsson. Jag har jobbat i mer än 20 år inom akutsjukvården. Min erfarenhet är att det finns människor som söker sjukvård som kanske inte alltid kan få hjälp av de insatser som sjukvården har att erbjuda. Det är andra saker på arbetsplatsen som skulle betyda mycket mer. Det finns andra förändringar som skulle kunna hjälpa människor att fungera till fullo på arbetsplatsen.

Jag har också jobbat som facklig företrädare och senare som kanslichef. Då fick jag sitta och förhandla med kollektivavtalsmöjligheten om vilka insatser man ska sätta in. Nu hänger man upp detta på en lagändring när möjligheten för arbetsgivaren egentligen redan finns. 70 procent har detta via kollektivavtal. De andra 30 procenten kan göra det via Försäkringskassan. Det tycker jag är att skjuta på helt fel saker. Är det inte bättre att försöka se till att vi får tidiga insatser och få arbetsgivare och arbetstagare att jobba förebyggande?

Anf. 117 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik:

Fru talman! Varför utesluta det ena och bara jobba med en sak? Låt oss jobba med en mångfald saker. Jag får ibland frågan: Vad är det viktigaste som du som minister vill arbeta med för att minska ohälsan? Det är precis som Gunvor Ericson säger, att vi har en fantastiskt bra folkhälsa och ändå är vi nästan sjukast i världen. Hur får vi dessa ekvationer att gå ihop? Jag svarar att vi inte kan jobba med en sak. Vi måste jobba med väldigt många saker på en gång. Det handlar om företagshälsovården, tidiga insatser, förebyggande åtgärder, vara en del i rehabiliteringen och kunna vara ett nav för Försäkringskassan, arbetsförmedlingen, hälso- och sjukvården och så vidare. Det är väldigt viktig, och det gäller inte minst att jobba med arbetsmiljöfrågorna. Det är det centrala i företagshälsovården. Därför ska vi satsa på det. Jag hoppas innerligt att jag får Gunvor Ericsons och Miljöpartiets stöd i satsningen på företagshälsovården.

Många kanske besökte Gunvor Ericson på akutmottagningen, men alla har inte kraft att göra det. Många har inte ork själva att söka, man blundar för detta eller ser det inte. Är man på väg in i ett utmattningssyndrom går bara dagarna och situationen förvärras. Omgivningen ser, men man själv orkar inte. Jag har så roligt, säger man, och så tror man inte att man kan bli sjuk av det. Det handlar om att jobba med många olika saker. Detta är en väg att gå för att också ge de andra 30 procenten denna möjlighet.

Gunvor Ericson säger att man kan gå vägen via Försäkringskassan. Många kritiserar att Försäkringskassan har väldigt mycket att göra med sin omorganisation, jobb med fusk, ohälsa och så vidare. Trots att vi ger 700 miljoner kronor extra till Försäkringskassan nästa år är det en omväg, och det tar tid.

Anf. 118 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Först och främst skulle arbetsgivarna kunna teckna kollektivavtal så att de får den här möjligheten. Det är inte en speciellt stor omväg. Det handlar kanske snarare om maktfrågan för arbetsgivarna att kunna ta den här enklare vägen i stället för att ta ställning för att få en bra dialog med arbetstagarna och arbetstagarrepresentanterna. Jag tror att vi skiljer oss åt i synen på den här möjligheten. Jag tror inte att den här möjligheten att ändra lagstiftningen är avgörande. Jag tycker att det räcker att lagstiftningen är som den är. Vi i Miljöpartiet hade också ett yrkande i vår motion till det här betänkandet om att stärka individens möjlighet att medverka i Försäkringskassans val. Det röstades ned av majoriteten i utskottet. Jag tycker att det är olyckligt att man fokuserar så mycket på byråkrattapparaten. Låt mig berätta en sak. En kvinna som jag pratade med häromdagen har varit sjukskriven från och till under hösten. Hon blev helt sjukskriven från den 1 januari. I november har hon fortfarande inte fått någon plan för återgång till arbetet. När jag frågade henne om man hade diskuterat det sade hon: Vad är det för något? För tre veckor sedan lade hon själv fram ett förslag till rehabilitering med specifika insatser. Då säger Försäkringskassan: Nej, då får du gå över till arbetsförmedlingen. Det handlade inte om något heltidsarbete över huvud taget. Det handlade om att det inte passade in i Försäkringskassans regelverk att hon själv tog initiativet. Vi har jättemycket att göra, och jag hoppas egentligen att man ser behovet av att stärka individens möjlighet att få en röst. Därför är det mycket olyckligt att man inte vågade bifalla det förslaget från oss.

Anf. 119 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik:

Fru talman! Jag är övertygad om att utskottet tar detta för givet. Vi har skrivit in individens möjlighet att påverka sin rehabiliteringsprocess i budgeten. Det är så självklart att det redan står i budgeten.

Vi har mycket att göra, säger Gunvor Ericson. Ja, det har vi verkligen på grund av att det har gjorts alldeles för lite. 550 000 personer har en sjuk- och aktivitetsersättning. 140 personer om dagen fick en förtidspension de senaste tio åren trots att ingenting gjordes. Vi vill ändra det här sättet att arbeta inom Försäkringskassan med rehabiliteringskedjan.

Jag tänker särskilt på alla dessa unga personer. Den här grannflickan till mig som jag berättade om har arbetat med charkuterimärkning och fått problem med axlar och nacke. Hon har varit sjukskriven i två och ett halvt år, och nu har hon blivit erbjuden en sjuk- och aktivitetsersättning. Vad är det för sätt att inte göra någonting och låta personer gå på det här viset så länge? Vad är det för sätt att välkomna unga människor in i vuxenlivet att avskriva deras fall och ge dem en pension? Jag tycker att det är att slå på dem som är sjuka och svaga. Jag vill göra allt för att motverka det och i stället försöka att komma med en mängd olika lösningar för att stödja och hjälpa människor tillbaka till ett friskare liv och till arbetslivet förhoppningsvis.

Anf. 120 MARIANNE WATZ (m):

Fru talman! Jag tänker också uppehålla mig vid förslaget att ge arbetsgivarna möjlighet att begära sjukintyg från första dagen i en sjuklöneperiod. Det gäller de arbetsgivare som inte redan har den här möjligheten via kollektivavtal. Det är slående att oppositionens motstånd mot detta inte främst grundar sig på att de anser att ett intyg inte fyller någon uppgift, att det inte behövs. Förslaget har nu debatterats och belyst från olika håll här i kammaren. Jag vill för min del understryka att jag tycker att förslaget är bra.

På utfrågningen om arbetslivsinriktad rehabilitering i går fick vi höra hur viktigt det är med tidiga insatser. Det hjälper att komma in före sjukskrivning, sade Irene Jensen som är professor vid Karolinska Institutet. Och det är just detta som förslaget ger möjlighet till, att komma in före.

Förslaget uttrycker misstro mot individen och kan medföra en risk för onödiga konflikter på arbetsplatsen, anser oppositionen. Motståndet grundar sig också på oro att trycket på vårdcentralerna kommer att öka, att situationen på vårdcentralerna kommer att försämrats och därmed leda till felprioriteringar inom sjukvården.

Fru talman! Uttryckte s, v och mp oro när precis detta togs in i kollektivavtal? Att uttrycka oro över ett ökat tryck på vården, som oppositionen gör, innebär i sig ett misstroende mot individen. Man tror alltså att så många arbetstagare har en sådan frånvarofrekvens eller så otillräckliga skäl för sin frånvaro på arbetsplatsen att arbetsgivaren kommer att ha särskilda skäl för att begära intyg från första dagen i den omfattningen att situationen på vårdcentralerna försämrats. Enligt förslaget krävs det nämligen att arbetsgivaren ska ha särskilda skäl för att kunna begära intyg och att begäran ska vara skriftlig.

Jag vill inte dela det misstroendet. Jag anser inte att vi behöver vänta oss en stormflod av intygskrav. Jag tror inte att det faktum att samtliga arbetsgivare nu får möjlighet att begära intyg kommer att sätta större spår i debatten framöver – i dag har det satt mycket stora spår i vår debatt – än vad möjligheten att kräva intyg enligt kollektivavtal har gjort tidigare.

Det kommer däremot att bli ett stöd för att i tid kunna hjälpa en arbetstagare med problem.

Det är viktigt att komma in i tid. Det underströks verkligen i gårdagens utfrågning. Det kommer förstås också att innebära ett skydd mot en felaktigt utnyttjande av systemen.

Jag delar inte heller oppositionens oro för att sjukvården inte ska kunna hantera uppgiften att utfärda fler sjukintyg än vad man gör i dag. I Stockholms län införs nu till exempel Vårdval Stockholm som i praktiken innebär att en peng följer patienten. Det innebär alltså att varje patientbesök genererar någonting till den mottagande husläkarmottagningen. Det finns inte ett fixerat antal patienter eller en fixerad summa där mottagaren måste prioritera bort vissa patienter till förmån för dem som ska gå först enligt gällande prioriteringsordning som även ska gälla framöver.

Självklart kommer husläkarmottagningar att liksom andra företag kunna organisera sig för att möta krav och behov hos de patienter som kommer att anlita dem. Man kan säkert finna smidiga lösningar på olika sätt med kontakter i glesbebyggda län. Det är jag säker på.

Att ge arbetsgivaren en möjlighet att begära sjukintyg från första dagen ser jag som ytterligare en pusselbit i regeringens arbete för att hjälp och rehabilitering ska kunna sättas in tidigt om det behövs.

Jag yrkar därför bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.

(Applåder)

Anf. 121 JASENKO OMANOVIC (s) replik:

Fru talman! Jag har redan instämt i Kurt Kvarnströms anförande. I stället vill jag vända mig till Helena Rivièrè och be henne om ett litet förtydligande av det hon sade i sitt anförande.

Helena Rivièrè tog nämligen upp Bidrags-Sverige, och i samband med det räknade hon upp ett antal län: Västerbotten, Norrbotten, Västernorrland, Jämtland och jag tror även Gävleborgs län. Det skulle vara bra, om Helena Rivièrè så behagar, med en ytterligare förklaring till den bild hon här framför om de norra länen och Bidrags-Sverige.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 11 §.)